Nr. 100. Tallinnas, kesknädalal 5. (18.) mail 1910. 5. aastakäik.

Wirulane

Ilmub igal argipäewal.

Trükikoda: Tallinnas. Wiru uul. nr. 12.

Toimetuse adress: „Wirulase" toimetusele, Tallinnas

Wene keeles: Въ ред. газ. „Wirulane" Ревель, Эстл. губ.

Toimetaja kõnetunnid kella 12—1 p. l.

Telefon nr. 350.

Adressi muutmise eest 10 kop. ja endine adress kui ka selle nummer üles anda.

Kuulutuste nonpareille rida teksti järel 5 kop. teksti ees ehk keskel 15 kop. Wälistel kuulutajatel rida 10 ja 30 kop.

Tellimisehind:

aastaks						
11 kuu peale	[illegible]	[illegible]	[illegible]	66	[illegible]	[illegible]
10	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
9	[illegible]	[illegible]	5	[illegible]	[illegible]	[illegible]
8	[illegible]	60	3	50	[illegible]	[illegible]
7	[illegible]	[illegible]	3	10	[illegible]	[illegible]
6	1	[illegible]	2	70	5	70
5	1	[illegible]	[illegible]	[illegible]	5	90
4	1	[illegible]	1	85	5	55
3	1	[illegible]	1	40	2	90
2	1	[illegible]	1	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1	—	[illegible]	[illegible]	50	1	[illegible]

Tellida wõib iga kuu 1. ja 15. päewast peale.

Üksik nummer maksab 3 kop.

Kuulutus.

Eestimaa kuberneri asetäitja lubaga on laupäewal 8. mail kell 3-mest ja pühapäewal 9. mail kella 1. lõunal

Harjuwärawa mäel

Loterii-allegri

Eestimaa Punaseristi seltsi heaks. 600 wõidu hulgas on: hobune, lehm wasikad ja teised koduloomad, aga ka mitmesugused hinnalised ja kasulised asjad. Pileti hind 20 kop.

Annete wastuwõtmine kuberneri korteris kestab edasi.

Loosimise ajal mängib orkester.

Tööjõud ja elujõud.

I.

Iga rahwa majanduslise elu edenemise alus on tema tööjõud, mis ennast elujõulisel: awaldab ja otstarbekohasele tarwitusele on määratud.

Rahwa tööjõus seisab tema elujõud. Aga mitte alati ei mõeda tööjõud elujõudu. Ainult siis, kui ta rahwa majanduslise ja seltskondliste kasude heaks midagi korda saadab, on ta elujõuline.

Rahwa tööjõu all tuleb mõista rahwa ja tema kapitali suurust arwustikulisest küljest waadates, kuna elujõud tööstusest wäljakaswawas kasus, tööjõu otstarbekohases korraldamises, kawa-kindlas tarwitamises ja tema kõlbtuses seisab. — Neile kahele jõule, kui tähtsamatele teguritele rahwa majanduslises elus, kindlat piiri panna ei ole wõimalik, aga täiesti ühendada neid ka ei saa.

Majanduslises elus ei mängi üks nendest sugugi wähemat osa, kui teine. Paljud suured rahwad kõdunewad majanduslisell ja seltskondlisell, ehk nendel küll arwustiku waatekohalt nähes suur tööjõud on, aga nendel puudub tarwiline elujõud, mis tööjõudu korraldaks, kaswataks ja otstarbekohasele tegewusele juhiks, kuna mitmed wäikesed rahwakesed, kellel, ümberpöördud, üsna wähe materjalilist jõudu on, kiiresti edenewad; nendel on küllalt ettewõtmise waimu, ühistunnet, ühiskondlist tarwitustesi arusaamist: nemad oskawad ka wõeraste tööjõudu tarwilisel korral eneste kasuks tarwitada. Tunnistuseks esimesele nähtusele on Hiina, India ja ka Prantsuse rahwad — teisele Schweitsi, Hollandi ja Taanimaa. Ümbertõukamata tunnistuse rahwa elujõulise isetegewuse kasuks leiame Amerika Ühisriikide ja Inglisemaa majanduslises elus.

Iga kulturaliselt edenenud rahwas tunneb ise õigel ajal oma tarwitused ära ja oskab nende nõudeid täita; temal on wähe tööle kõlbmata jõudu; tema hindab tööjõudu tähtsaks, püüab seda otstarbekohaselt kaswatada ja korraldada; tema enesetundmine awaldab ennast kawakindlas majanduslises ehitusetöös; tema iseolemine on kindlustatud otstarbekohase töö läbi.

Meie Eesti rahwa kohta ei wõi ütelda, et tema täiesti iseenese elu elaks ja oma enese majanduslise ja seltskondlise korra kindlustamiseks otstarbekohaselt tööd teeks. Paljud nähtused räägiwad alles selle wastu.

Eesti rahwal on weel wähe rahwuslist ühistunnet; tööjõudu hinnatakse madalaks; tööd, töö tarwitust ja tähtsust ei tunta õieti. Kuuldub paljugi hüüdeid palawas isamaalises waimus ja ka külmalt otsustawaid, mis rahwast üleskutsuwad wana kõdunenud elukorda maha kiskuma ja uut looma, aga paljud nendest jääwad ainult plaanideks, suurem jagu hüüeteks; sõna ei ole weel tegu ehk ta küll teole kihutada wõib, kui ta asjakohaselt räägitakse. Palawad kõned ja tulised kihutusetööd saadawad wähe kasu, kui nad aja ja olukorra kaasakäiwatest tingimistest tähelepanemata mööda minna tahawad.

Parandusitega peab peale hakkama, sealt peale hakkama, kus puuduste algus seisab: terwe rahwa puudused parandatakse ainult terwe rahwa kaastegewusel. Puudused peawad awalikuks tulema. Rahwa kasuks peawad töötama seltskond, üksikud, kool ja kirik.

Esimese juures leiame meie omal palju puudusi: seltskondlist tunnet on wähe; seltsid on nõrgad, eesmärgi kättesaamiseks ei töötata palju. Suuremal hulgal rahwal on seltsi eesmärk ja ülesanne alles arusaamata, sellest järgneb leigus seltsielust osawõtmises; sinna juurde tulewad weel praegused majanduslised ja politikalised olud.

Meie tööliste seisukord on raske. Ainelisest küljest wõitlust pidada, mille tagajärg waewalt nii wiljakas on, et elada wõib, lahedast elutingimistest ja terwisenõuete täitmisest ei wõi siin juttugi olla. Tööliste waimline elu on kurwas seisukorras: lapsed ei saa tarwilist haridust, mispärast terwe suur hulk noori inimesi karedate elu- ja ajatingimiste ohwriks peawad langema.

Naisterahwaste seas ei ole iseseiswust ega eluawaldust seltskondlises mõttes märgata.

Kurwad on meie naisterahwa ühiselu tingimised ja nende tarwitused. Maal on wiimased looduse tingimiste tõttu weel wähegi paremad kui linnas, kus noored naisterahwad suurema jao oma ilusamast eluajast suurte kübarate, kõrgekontsadega kingade ja sametijakkide juures ära wiidawad. Naisterahwas on meil kaunis pupeke wõi mängukann, kui iseeseisew seltskonna liige. Ta ei tunne weel iseenese tähtsust ega seisukohta inimeseks edenemise ajaloos, tema on rohkem pildikene seina peal, kui tööriist tegewuse juures. Kurwad on selle seisukorra tagajärjed, mida ööajal uulitsanurkadel, jalutuspaikadel ja m. t. t. näha wõib. Need on kõik inimesesoo kasuta ära närtsinud õied, kelle saatus teistes kaastundmust, ühes sellega ka tähelepanemist ja arusaamist peaks äratama. Joodikud, langenud naisterahwad ja teised selletarnased mustad täpid rahwa elu küljes on halwa majanduslise ja seltskondlise korra wili.

Saaremaa iseriigina.

Pilk kodumaa ajaloosse. 6

1534. a. weebruarikuul Wiljandis peetud maapäewal kus tüli-asi muude maaülemate ette tuli, anti õigus piiskop Reinholdile, kes omale wahepeal paawstilt kinnituse oli saanud ning ka Saksa keisri juures armu leidnud; Wilhelmile anti käsk, end Läänemaalt koristada. Kuid see ei kuulnud sõna ühtegi ning piiskop Reinhold, kellel nüüd kõrgem walitsus käes oli, läks teda sundima. Tõrkujad laenulised saiwad nüüd kõwasti ka kättemaksu tunda, muidugi karistati nende talupoegi ühes. Wilhelm sai aru, et ta mäng kadunud oli, ja 1535. a. kewadel kahtus ta oma plaanidest, ning läks Läänemaalt ära.*) Tema poole hoidjad jooksiwad laiali ja pugesiwad enamasti Preisimaale peitu, Wilhelmi wenna warju alla. (Tähtsas on kuulda, et nende seas ka siis ja tuntud Saksi nimi ette tuleb, mis perekond pärast Saares nii laialiseks sai.) Põgenejad katsusiwad Preisist weel uut sõjakäiku Saaremaale korraldada ja selleks Preisi hertsogilt abi nõuda, kuid see plaan wajus warsti wette, sest Läänesse jäänud Wilhelmi erakondlased oliwad wahepeal kibeda karistuse saanud ning see kohutas teisi ära, weel Lääne pinnale ilmumast. Paljud Läänemaa laenulised kaotasiwad tõrkumise trahwiks kõige oma waranduse, nimelt ka Georg von Ungerni pärijad (kes ise waenu ajal surnud oli). Kuid kauane sekeldus oli ka piiskopi Reinholdi enese nii ära tüütanud, et ta ju 1541. a. ameti maha pani. Piiskopkonna walitsuse andis ta Kuramaa piiskopi Johannes Münchhauseni kätte, kes pea selle järele ka Saaremaa piiskopiks kinnitati (Johannes V. nime all) milles ametis ta 1560 a. aprillini püsis. Tema ep oligi see mees, kelle isela idi tegewusel Saaremaa korraks iseriigiks sai. Küll oli, nagu nägime, Saaremaa piiskopkond juba ka seni peaaegu täiesti iseseisew olnud, kuid ühelt poolt oli Saaremaa senine korraldus ikka ka osa suure maaga ühenduses, teiselt poolt seisis mujal Saaremaad ordu walitsuse all ning seda walitseti Wönnust, ordumeistrite peapaigast. Kuid Wana-Liiwi riigi lagunemisel 16. aastasaja keskel kujunes lugu nii, et Saaremaa terwenisi eraldiseks walitsuskonnaks sai ning suurest maast üsna lahku jäi. See tuli järgmiselt.

Eelkirjeldatud Saaremaa „piiskopi waen", nagu seda Liiwi ajaloos nimetatakse, näitas õige kujukalt, kui wähe Liiwimaa selleaegsed isandad ajamärkisid tähele panna oskasiwad, kui kõwiks Wana-Liiwi riik langemisele saanud oli. Tema pool neljat saja aastane kestwus oligi peaasjaliselt ainult selle läbi wõimalik, et ta ümbruses olewad naabri riigid jõuetud ja wõimetud oliwad Liiwimaad oma saagiks wõtma. Aga kui need — Wene, Poola-, Rootsi- — 16 aastasaja alguel igaüks omakohast kõwenesiwad, oliwad Liiwimaa iseseiswuse päewad peagi loetud. Sisemist pidet ei olnud sellel, üsna isemoodi riigikesel ju kuigi palju, sest temal puudus rahwas. Kaugelt üsna suurem osa elanikke wiibis ilma õigusteta seisukorras, pärispõlwes; nendest ei olnud riigil piisemat toetust. Kõik selle wõim põhjenes wäikesearwulise ülema kihi peal, kellel aga sugugi ühteiündimist ei olnud, waid alatine waen kestis Liiwimaa „isandaste" wahel. Piiskopid tülitsesiwad alatasa orduga ning mõlemad linnadega; isandate kõwuse mõjul wõimaliks saanud laenulised käisiwad jälle oma rada. Ning seniste sekelduste juurde ilmus kirjeldatud ajal weel koguni uus ja mõjuw, mis senisel Liiwi riigi korraldusel aluse üsna ära kõnestas. See oli nimelt usupuhastus (reformation), mis Liiwis ruttamine mõjule sai, kui oma kodumaal Saksa riigis linnad läksiwad täiesti uuendatud usku, suuremalt jaolt ka tegelise wõimu omanikud, senised laenulised (mõisnikud).

Usupuhastuse liikumine tõi Liiwimaal mitmel pool kanged tormid kaasa, mis kohati ja ajuti weriseks kujunesiwad.

Saaremaal aga sündis see asi nii waikselt ja rahulikult kui waewalt kusagil mujal. Ning seegi nähtus oli eelnimetatud ausameelse piiskopi Johannes Kywelt õiglase tegewuse tagajärg. Otse tema walitsuse ajal ilmus usupuhastuse liikumine ka Saare- ja Läänemaale. Muidugi ei wõinud see katoliku piiskopile just mitte meeldida; ta hoidis oma seisukohast kindlalt kinni ja jäi truuks prawesti teenriks. Aga ta ei teinud ometi usupuhastusele ka mingit takistust. Waid ta awaldas koguni 15 detsembril 1524 a. Saare- ja Läänemaa laenulistele iseäralise „õiguste kirja", milles otsekohe tunnistas, tema olewat sellega wäga rahul, kui „Jumala sõna ilma inimeste õpetusteta puhtalt kuulutatakse". Ta tahtwat ka omalt poolt häid hingekarjaseid ametisse seada, kes „waesele talurahwale" õieti ristiusku õpetaks. — Selleski käsukirjas ilmub piiskopi puhas püüe ja ta „halemeel rahwa pärast".

Usupuhastuse tagajärjed oliwad mitmetpidi suured ja mõjuwad; üks kõige tuntawamatest oli aga, et see senise Liiwiriigi ülemate wõimude — ordu ja piiskopide walitsuse tühjaks tooreks muutis, siju üsna ära kaotas. Mõlemad oliwad ju täitsa ja üsna katoliku usu alusele rajatud ning sellelt lahkumine oleks nende otsekohene ots olewat. Nii siis katsuti kõigest wäest senisest põhjast kinni pidada. Kuid selle tõttu kujunes asi nii weidraks ja wastikuks, et tegelikud wõimu omanikud maaisandad, laenulised, kes suuremalt jaolt Katoliku usust lahkunud oliwad, ometi ikkagi weel katoliku usku jäänud senised wõimusid oma peaülemateks pidiwad tunnistama. Orduüütlitestki läks suur osa „uude usku" ja ka paar ordumeistrit tegiwad seda. See seisukord sigitas senistele Liiwi riigi wastaladele weel uue ja wäga mõjuwa liigi. Wastastikusel waenul wõeti üleüldse tegewuse juures weel wäheke wäga mõjuwat. Nii nimetas eelkirjeldatud Saaremaa „piiskopi waenus" paha piiskop Reinhold oma tegewusi, kui ta Läänemaa kirikute waranduse ära röömis ja Kuresaare mebas, seda „kiriksuleks muuli äralangemise eest." Waimulikud, kes uue usu poole hoidsiwad, wiidud wägiwallal altari eest ära ja pistetud Kuresaare wangi. Ja sedasama tehtud Hiiumaa Käina kirikuõpetajaga, kes Kuresaares „raskes wang kojas" waewelnud. Wiimane wilets Saare piiskop Münchhausen mõtles ka weel wihaselt uue usu wastu, taples Lihula ümbruse õpetajatega ning tõukis kõwasti Lihula nunnadega, neid „portsiteks" nimetades, kes kloostri kombeid enam õieti ei pidanud. Weel 1555 a. ähwardas ta kõigist kogudustest „usust taganenud" waimulikusid minema kihutada ning „salaste maadelt" truusid katoliklasi asemele tuua. Kuid sõnade taga ei tulnud tegu ühtegi. (Järgneb.)

*) Wilhelm jäi selle järgi jälle Riia peapiiskopi abiliseks ning sai pärast piiskopiks, mis ametis ta weel paljugi sekeldusi sigitas, kuni 1563 suri. Temaga ühes kastus ka Riia piiskopkond.

Wäljamaalt.

Inglismaalt.

Inglise alamkoja märgukirjad riigiwolikogule Soomemaa küsimuse asjus.

Alamkoja liikmed saatsiwad järgmised märgukirjad, mis nende päewade sees riigiwolikogus arutamise tulewad.

„Meie, allakirjutanud Inglis parlamendi liikmed, soowime alandlikult oma kahtlust ettepaneku kohta awaldada, mille järele seninl walitsenud Soomemaa suurwürstiriigi konstitutsionlist õigust ära wõtta tahetakse.

Seda ei tee meie sugugi selles mõttes, et ennast wõera riigi siseministeeriumi asjadesse segada, waid ainult nende tingimiste alalhoidmise pärast, mis tingimata edenemisele ja sõbralikuolekuu kindlustamise ja teine teise arusaamisele — Wene ja Inglisrahwa wahel tarwilikud on, kelledel palju ühiseid huwisid on. Uue koja aasta kestwuse, kui Soomemaa konstitutsion jõus oli, edenes ikka enam ja enam meie riigi ja Soomemaa wahel kauplemine ja läbikäimine ja selle aja sees tekkis palju sõbralikka ja sümpatilikka ühendusi.

Igasugune mõõdus, mis Soomemaa konstitutsionlist walitsuse korda muudab, muudab tingimata ka rõhendatud sidemeid ja sünnitab meie maal rahutut muljendit.

Peale selle, meie teame, et wälja paistwad teadusemehed ja rahwusewahelise õiguse autoriteedid, kui seda professor Westlein ja Friedrich Pollak Inglismaalt, professor Anschetts ja von Bahr Saksamaalt, Michon ja De-Lapradel Prantsusemaalt, Ernst Nis Brüsselist, Binder Fuht Leidenist ja Ridolm, endine Taanimaa kohtu president, kes seda küsimust juridilisest seisukohast arwustasiwad, teatasiwad: Kui kõrgemad Wene riigi huwid mõnedes küsimustes riigi siise elus korraldust nõuawad, siis on Soomemaa seimil (maapäewal) ise õigus seda küsimust otsustada, ehk jälle kokku leppida, et iseäralist korda selle küsimuse otsustamiseks tuua.

Edward Frey, teise Haagi rahukonferentsi

Mere wangid.

Kuus päewa weealuses paadis.

Major Driant'l kirjeldus. 30

Et Jvonnec küpsetamist pikale wenitab, hakkan ma teda keelama. Piirituse leek häwitab meie ruumist rohkem hapnikku ära kui meie kahekesti kokku. Mis siis, kui hapnik lõpeb, enne kui meie seina sisse auku puurida jõuame.

Ahnelt neelame toitu alla. Weel kunagi pole mõni küpsis minule parem maitsenud. Kui wõimalik, sööksime meie kohe weel teise, ja kolmandama. Aga 4 kilogrammi liha, mis Phanorist saadud, peawad meid wähemalt neli päewa elus hoidma.

Kumbagile jääb ainult 500 grammi päewas — ilma leiwata ja ilma kõrwaseta.

Aga ka ilma soolata!

Sellest tundus kõige suuremat puudust.

Kulus sarnast rüüstawat nälga, nagu meil oli, ainult selle puuduse unustamiseks.

Meie närime, meie neelame seda magedat liha kõige suurema meeleheaga.

Oli ka wiimane silmapilk, sest meil hakkas jõud lõppema.

Ainult ekude pingutus oli meid senisajani jalul hoidnud.

Ma hakkan kirjeldamata wäsimust tundma. Waewalt olen ma söömaaega tugewa weesöömuga lõpetanud, kuid juba uni mind wõidab ja põrandale maha wirutab.

Seekord aga mõtlen ma uuri üleskeeramise peale. Ta näitab: 15 minutit kolme peal. Kas hommikul wõi lõunal? Ma ei tea seda. Aga meie oleme wist wiiendama päewa algul.

Ma näen weel bootsmani pikka kogu, kui ta mõlemad lambid ära kustutab. Ma tunnen weel kõrwades kohisemist, aga pressitud õhu mõjuga harjub wiimaks ära. Warsti wiibin ma unenägude ilmas. Hullumeelse kiirusega sõidan ma koledas automobilis, mis mind mere põhjas korallide ja meretähtede wahelt läbi kannab.

8 peatükk.

Tuukri ülikonnad.

Unenäod Bretagnest ja mõttekujutused. — Õnnelik leidus. — Peaste-raskuste otsimisel. — Jvonneci õpetused — Lamp kulutab hapnikku — Tinast kingatallad — Wette! — Tornis — Pisut õhku. — Komandandi surmawõitlus.

Kui ma üles ärkasin, oli mul pea walutamas ja oimukohtades tundus pekslemist. Kõrwad kohasiwad, liikmetes peitus rusuwat waewa.

Kell näitas 5 minutit üle kolme. Ma olin seega rohkem kui 12 tundi maganud

Jvonnec oli ammugi ärkwel. Ta oli ühe lambi põlema süüdanud. Nüüd wiibis ta minu kõrwal kummargile ja wahtis murelikult minu otsa. Tema näo ilme äratas mind kohe poolunimastusest, mida ma sinni pidanud, lootes et walus tõsidus selle läbi pisut kaugemale tõrjutakse.

„Mis sul wiga, Jvonnec ... kas jälle halbu sõnumid?"

„Ei, minu sõber, aga mind tabas kole hirm, kartus et Teie enam üles ei ärka... Ma pidin Teid magustama, nagu ju korra waremalt. Aga ilus on ju magada, ilma millegi peale mõtlemata ... kas saite minu peale pahaseks?"

„Mitte sugugi. Ma nägin koledat und nagu esimesel päewal peale õnnetust."

„See on imelik. Minu unenäod on alati ilusad ... ma tahaksin alati magada. See kord ilmus Annaic unes minu ette! Ma nägin teda kiriku pidul, Seal sain ma teda tundma. seal pidul tantsis ta esimest korda."

Tal jäi jutustus poolele, siis lisas ta rusutud häälega juurde:

„See kõik on nüüd möödas."

Suur pisar weeres pruunist põsest üle tubli meremehe habemesse. Kirikupidu Bretagnes! See sõna tuletab mulle ühe ammu ununenud sündmust meelde.

Ma olen neid rohkem kui ühe korra näinud. Armorique naised tanudega, mis walgete kajakatiibade sarnased, tugewad nooredmehed ümarguste kübaratega ja tikanduste ehet kandwate westidega, helkjate häältega lapsed ...

Kuna unenäod bretonlast tema isade maale kandsiwad, olin mina 12 tundi muinasjutulises automobilis, mitmesuguste koleduste seas ümber kihutanud Automobilt wedajaks oli hirmus lendaw madu, kes ka Libellulet kaasa rebis. Korraks kohkuualt ringi waadates nägin ma endi laewa moodsate sõjalaewade ja muinasaegiete aerulaewade rusudest üle liuglema. Praegu mäletan ma hiilgawat wagu, mida ta merepõhja liiwa sisse wedas.

Kas jälle aimdus? Seda mitte! Seekord ainult mõtete liitumine. Sest sarnaste mõtete seas olin ma magama uinunud.

Kui ma sealsin motori käima panna!

Ja kujutamisewõim oli, tõsidusest kaugele ette ruttates, palawikust piinatult, unes mind selle mõttesataga kiusanud et ta ärkamise silmapilgul meeles seisaks.

Tõesti oli minu esimeseks liigutuseks wäata otsida, millega motorit käima panna. Muidugi ei olnud ta nii nähtawalt asendatud kui automobilidel, aga ometi pidi ta masina küljes, masinisti käte ulatuse piiris leiduma.

Ma otsisin seda igalt poolt, aga ei leidnud. Wiimati asusin magnetomeetri kallale, lootes, et sealt mingit aparati motori käimapanemiseks leian. Kuid Jvonnec segas mind, hüüdes:

„Oota, sõber, ma olen asjade korraldamist jätkanud. Ja waadake, mis ma leidsin."

Ta tõmbas mind nurka, lahtise kasti ette. Minu mõttekäik muutus seal warsti.

Kastis oli täieline tuukri ülikond.

„Kõik on täitsa korras," seletas bretonlane edasi, „gummitoru on enam kui 10 meetrit pikk."

Oliwadki kõik osad täepärast, kiiwrist algades, nagu neid muinasaegsetel sõjameestel kanda, kuni tinastallakeni, mis tuukril tasakaalu pidamist wõimalikuks teewad.

Kiiwer, mis õhukestest waskplaatidest walmistatud, laienes alla poole nii kaugelt, et õladest saadik ulatas. Kiiwri sees oliwad kolm klaasiga warjatud auku; üks ümmargune otsa ees ja kaks pikerguist — teine teisel pool, silma kohal. Kuklatagant paistis wäike metalltoru, mille peale Jvonnec juba gummi-toru otsa pingutanud.

Kudas lootis ta seda aparati tarwitada?

Lisaks oli weel lõuendist ülikond, mis paksu gummiwoodri abil weekindlaks tehtud. Wöö külges rippus tubli kõis mis tuukrit weest wäljas wiibijatega ühendab.

Jvonnec waatas waikides, kudas ma terwet ülikonda hoo ega silmitsesin.

„Noh, sõber," küsis ta wiimaks, „mis meie teeme?"

„Aparat näib korras olema," wastasin mina ja laskin raskeid tinakingad, mida ma käes kaalunud, maha kukkuda. „Kahjuks ei ole meil temaga mitte midagi ära teha."

„Siiski ..."

Ma sõnasin wahele:

„Sest meie ei pease enam tuukrikambrisse."

„Tuukrikambrisse mitte, aga ..."

(Järgneb.)

Siin ta on! „Kalake“

Ainult see on kõige parem.

Mahorkat pooljämedat ja **ninatubakas**, kõige suure (polukrupkat nr. 10) mast wabrikust L.-Wenemaal.
„Kuld Kalake“ (Золотая рыбка). Ilma kalata on järeletehtud.

Inglismaa saadik, awaldas järgmist mõtet: „Minu otsus kaldub sinna poole, et, õigusluse seisukohast waadates, Soomemaa rahwal õigus on oma konstitutsiooni alalhoidmist nõuda, ja wiimane ei tohi ärawõetud saada, kui selleks rahwa rahulolemist muutmise korra järele ei ole, mis seadusliikult kindlustatud on.

Meie oleksime heameelega Wenemaa konstitutsioonilist walitsemise korda terwitanud ja usuksime, et see Wene ja Inglisrahwa sümpatia ja sõbralise olekuga ühendaks, aga, meie arusaamise järele, oleks see sügawa kahjatsemise wääriline kui esimestes konstitutsioonilistes walitsusliistes sammudes selle riigi all olewa maa konstitutsiooni häwitamiseks saaks, kus nii palju walitsuslises korras edasi on jõutud.

Soowime kõigeparemat edu teie algatustele ja Wene rahwa hea käekäigule, on au . . . (*Järgneb 122 allkirja igast alamkoja parteist*).

Teises märgukirjas awaldawad ägedates sõnades Iirimaa saadikud oma tundmusi ettepandud Soomemaa autonomia muutmise kohta, nad kirjutawad edasi:

„Meie loodame Wenemaa rahwa asemikkude kogu peale, mille ajutuse peale konstitutsiooni walitsusekorra sõbrad üle ilma nii palju lootusi panewad, arwates, et ta oma nõus olemist Suurwürsti riigi wanade wabaduste ära kaotamise poolt andma ei saa. (Järgneb 43 *allkirja, mille hulgas ka rahwuslaste juhi Redmondi allkiri on*).

Persia laen.

„Vossische Zeitung“ toob Viterist järgmise sisulise telegrammi, mis Inglismaalt saadetud teabet edasi annab: Persia laenu küsimus ähwardab rahwusewahelist iseloomu wõtta. Wenemaa ja Inglismaa teatasiwad Persia walitsusele, et raudtee ehitusel ei lubata tal Wene ega inglaste juure abi otsima minna, ja et ta wõib ainult sornajeld laenusid teha, mis Inglismaa ja Wenemaa kontrolli alla käiwad. Saksamaa saadik pidas Londonis Eduard Grey ja Charles Hardingiga läbirääkimisi, kuid ei jõudnud siiski lahkmõtteid ühendada, mis Saksamaa ja Inglis-Wenemaa waatepunktide wahel on. Saksamaa poolt juhiti selle peale tähelepanemist, et see käib rahwusewahelise seaduse põhjusmõtete wastu, kui kaks riiki oma keskel lepingu teewad, mis kolmanda riigi õigusi kitsendawad. Persia küsimus kipub weel palju kardetawamaks minna, kui seda Marokko küsimus on. Sistemaatiline kaubandus-poliitikalise huwide kitsendamine kolmik-ühisuse riikidel tuleb Inglis-Wene waheline ühendus ka Persia küsimuses nähtawale.

Kodumaalt.

Narwast. Karskusekursused. Pr. Põld walgustab joowastawate jookide walmistamise ja tarwitamise ajalugu, wanast hallist ajast alates.

Ühes rahwaste ja nende kultura edenemisega on ka alkoholi walmistamine „täienenud“ ehk peenenenud. Kõige wanemaks joogiks, milles uimastawat alkoholi leidus, oli palmipuuwähklite wedelik, mida käärimise läbi saadi. Seda jooki peeti iseäralistel usulistel põhjustel pühaks ja sellepärast tarwitati teda harwa, peaasjalikult niisugustel juhtumistel, mida kõrgesti pühaks peeti. Selle järele tunneb ajalugu õige mitmeid rändawate rahwaste jookisid, mida piimast walmistati, nagu kumõs ja kefir ning meest walmistatud mõdu. Wiimast jooki walmistati põhjapoolsete rahwaste keskel. Mitte ükski nendest jookidest ei awaldanud nii hukkawat ja laastawat mõju, nagu seda praegused alkoholilised joogid teewad, mis palju kangemad on. Hukkaw mõju saab oma alguse sel ajal, kui põlluharijad rahwad winamarjadest weinisid hakkawad walmistama. Tacitus kujutab Germani rahwaid kui suuri alkoholitarwitajaid, aga, kui asja põhjalikumalt uuritakse, siis jõutakse otsusele, et roomlased need oliwad, kes germanlaste peale alkoholi läbi häwitawalt mõjusiwad.

Roomas õitses weinide joomine suurel mõedul. Selle tagajärjeks oliwad seal kohjultkud ebawooruseb, mis iseäranis tuntawalt siis ilmsiks läks, kui Rooma oma wälimises seisus kõige kõrgemale tipule oli jõudnud. Alkohol ritsus roomlastelt nende paremad püüdmised, nende tahtejõu, ja teod, mis langemisele wiiwad, hakkasiwad ikka enam ja enam hoogu wõtma. Wõib julgesti ütelda, et Rooma langemine just alkoholi mõjul tuli. Alkoholismuse ajaloo uurija ja kirjutaja professor Bergmann kujutab pilitkult joowastawate jookide häwitamisetööd ja küsib, kas mitte ka meil alkoholi tarwitamise tagajärgede, kurtiõbe ja kopsutiisikuse läbi langemine ei tule! Sedasama küsimust kordawad weel mitmed alkoholismusekahju tundjad ja joowitaw oleks, et meie kõik selle sügawust tõesti aru saaksime. Egiptlased leidsiwad õlle kies ja õlu oli nendele surmaks.

Kui wiimaks alkoholikahju ära tunti, siis hakati organiseeritud jõul tema wastu wõitlema. See wõitlus on umbes saba aastat wana. Kuid ka enne organiseeritud wõitlust oliwad üksikud keeldused. Buddha õpetus läheb otsekohe sellelt seisukohalt wälja, et ta joomise ära keelab. Muhamedi õpetusest leiame mitu keeldu, mis weinitarwitamise wastu käiwad. Wanaaja wõitlus kannab hoopis teist laadi. Kõige esimene karskuseselts asutati Amerikas Bostonis 1826 aastal, mis kohe wiljakalt töötama hakkas. Juba kahe aasta pärast oli tal 221 haruseltsi 30.000 liikmega; seitse aastat hiljem oli Amerikas 3000 karskuseseltsi, kuna liikmete arw üle miljoni tõusis. Baltimaale jõudis karskuseliikumise oks 1836 a. ja mõni aasta hiljem pidasiwad mõnikümmend õpetajat karskusesisulisi jutlusi. Seltside asutamiseks ei antud sel ajal walitsuse poolt luba. Esimese karskusesisulise kirjatöö kirjutas Kreutzwald: ta andis „Wiinakatku“ wälja.

Sel ajal soowitati parajust, aga meie päiwil nõutakse täiskarskust ja see seisukoht on õige. Kellel rahwa wastu soojust on, need aidaku karskuseliikumisele kaasa. Kõneleja tõi huwitawaid näitusid muude rahwaste juurest ja harutas keeluseaduse küsimust.

Saardest. Pühapäewal 25. aprillil s. a. pidas Saarde Põllumeeste Selts Rõmmes „Õilme“ ruumides oma üleüldist selle kuu koosolekut, millest wäheldane arw seltsi liikmeid osa wõttis. M. Kiirats kõneles kontroll-ühisuste tähtsusest meie majapidamise tõstmises ja koosoleku lõpul andis aru Wiljandi põllumeestepäewast, millest tema seltsi asemikuna osa wõttis. 10. maist kuni 16. maini saawad meie kihelkonna osades Põhja-Liiwimaa põllumeeste seltside instruktorite hrade Christjan Arro ja Aleksander Lilienblatt poolt põllumajanduslised ettelugemised toime pandud, nimelt:

1. Pati Mistiküla koolimajas	10.	mail
2. Pati Mõisaküla koolimajas	12.	„
3. Jäärja Kortsel	13.	„
4. Kilingi Kikipere Waldil	11.	„
5. Woltweti Kanaküla koolimajas	14.	„
6. Wana-Kariste Tõllal	15.	„
7. Kilingi Rõmmes „Õilme“ ruumides	16.	„

Ettelugemiste algus iga päew kell 10 hommikul ja kestawad kuni õhtuni; kuulajatel seltsi kasuks prititahtlik maks. Jääb soowida, et igaüks, olgu noor ehk wana, peremees ehk teener, kellel aga aega wähegi peaks jätkuma, nimetatud ettelugemisi ja seletusi kuulama läheks. Kurdetakse ju meie põllumeeste keskel iga päew põllupidamise kasutuse ja põllutöö halbuse üle ning pööratakse talle selga, waadatakse ta peale põlgtusega; eks läheme ometi kuulama, mis need instruktori herrad õige siis tähendatud majapidamisest ja nii halwaks peetud tööharust ka arwawad ja kõnelewad. Nad olla palju maid läbi käinud ning ka neis maades Ohtu-Europas wiibinud, kus põllumajandus ja karjakaswatus kõrgel astmel seisab, kus ta põllupidaja waewa ausasti ära tasub, kus töölised põllutöö peale mitte sarnase põlgtusega ei waata, kui see tänapäew meie kodumaal sünnib. Nad tahta ka siin lugupidamist põllutöö wastu tõsta, seepärast, arwatawasti, saawad tähendatud ettelugemised ei mitte üksi peremeestele ega perenaistele huwitawad olema, waid ka teenritele. Ajaga ei maksaks ka nii ülearu kitse olla, et mitte seda päewa wõi ka paari ohwerdada. Mõni asjakohane näpunäide ja tubli juhatus maksab tihti palju enam kui ei mitte üksi päewane waid ka terwe nädaline ehk paarine töö. Seepärast läheme kõik ettelugemisi kuulama ning peale selle, kui meie neid küllalt kuulanud, hakkame neid ka küsimistega kimbutama.

„Sak.“

k. **Karulast.** Wiimne päew, surm ja põrgu. Juba mõnda aega on rahwa keskel ärewust ja hirmu sabaga täht ilmumise kohta märgata. Kardetakse, et sabaga täht maakera purustab. Teised jälle usuwad, et niisugune „kuri elukas“ midagi muud ei olewat, kui sõja, nälja, katku jne. ettekuulutaja.

Wälismaalt.

Kink hariduse seltsile.

Metsakaupleja juut Mahitson kinkis „Prib. Krai“ teatel ühe dessatini maad Solitudes hariduse seltsile. Kohaliste elanikkude poolt on sellesama seltsile kaks uut koolimaja hoonet ja peale selle weel 1000 rubla kingitud, mille wiimase nad korjanduste teel kogunud.

Riiast. Õlle tarwitamine. „Rig. R. Nachr.“ teatel on minewal aastal Riia linna 400 tuhat elanikku 4.216.315 wedru õlut 998 tuhande rubla eest ära joonud, mis ühe elaniku peale juba üle 10 pange wälja teeb. 8 õllewabrikust on kõige rohkem Waldschlößchenal õlut joodud, nimelt 1.278.764 pange, selle järele tuleb Strizkt 1 miljoni pangega.

Salapolitsei poolt wõeti neil päiwil Riias Emilie W. 26 a. wana, wahi alla. Seda naisterahwast süüdistatakse selles, et ta 1905 a. Samse mõisa rentniku tapmisest osa wõtnud.

Tetelmündest, 26. apr. laskis ennast mõisa porkis noor 17 aastane parunl B. poeg maha. Tema taskust leiti lühikene kirjalik ütelus: „Kui meeldiw ja armas on surm!“

Liibawist. Neil päiwil Amerikasse sõitwa „Wene-Idaasia seltsi aurulaewa „Birma“ peal sõitsiwad 885 wäljarändajat ära, nende seast joowisiwad 592 inimest awitamise kassast osa wõtta, sel puhul, kui neid Amerikasse wastu ei wõeta ja maksiwad ühe rubla suuruseb kassamaksud ära. Kui üks tagasitulejatest ühe rubla asemel 180 rubla saanud, olnud ta wäga liigutatud ja hüüdnud: „Nüüd ma näen ise, et Jumal taewas on.“

Windawist. Sakkenhauseni kihelkonnast asunud neil päiwil umbes 100 perekonda Windawisse. Windawis on aga juba ennegi palju tööta inimesi, kuna maal põllutöö sulastest puudus on. Muidugi on siin, nagu mujalgi Baltimaal wiletsad maaolud selles süüdlased, et maatamikud linna põgenewad.

Kangemalt riigist.

Peterburi õhusõidunädal.

Kaheksa päewa hoidis õhusõit Peterburi ärewuses. Peaaegu pool tema elanikkudest woolas igapäew, lendawaid inimesi näha tahtes, Kolomäe lennuplatsile. Õhusõit waimustas kõiki, noort ja wana, rikast ja waest, meestest ja naisterahwast. Igalpool kuuldi õhusõidust kõnelewat.

Kuigi kaheksast õhusõidupäewast ainult neli täiesti korda läksiwad, siiski on Peterburi õhusõidu edaspidise edenemise peale Wenemaal wäga suur tähtsus. Inimesed nägiwad lendamist peaaegu kõikide olemas olewate sistemidega aeroplanide peal ja wõiwad nende headuste ning puuduste üle otsustada.

Kõige suurem on õhusõidunädala tähtsus muidugi Wene ülesleidjatele. Senisajani töötasiwad nad, ka kõige tõsisemad nendest, ainult oma pea järele, kasuta palju aega ning waewa lootuseta katsete peale ära raisates, mispärast Wenemaa weel praegu ainuke suurriik on, kel oma sistemilist lennumasinat ei ole. Peterburi õhusõidunädal andis Wene ülesleidjatele igatahes head õpetust.

Muidugi on kahtlemata kindel, et õhusõidu tulewik mitte nende abita ja nõrkade aeroplanide päralt ei ole, mis iga wäiksema ilmamuudatuse mõju all on, nagu seda Peterburi õhusõidunädalal tähele wõis panna. Praegused aeroplanid on ainult teatud järk üleüldises õhusõidu edenemises. Tehnika edeneb nõnda kiiresti, et, wõib olla, kahe kolme aasta pärast inimese genius lennumasinate ehitamises niisugusele täiusele jõuab, et meie praegused lennumasinaid naeratades meelde tuletame, nagu Stefensoni esimest auromasinat wõi wanaaegset jalgratast. Palju waewa, abinõusid ja isegi elusid nõuab see, aga lõpuks jõuab inimene ikkagi sihile: ta saab täielikseks õhustihia walitsejaks. Et see lõpusiht enam kaugel ei wõi olla, seda tunnistab lennukunsti kiire edenemine, mis wiimasel ajal näha on.

* * *

3. mail oli Ülewenemaalise aeroklubi auhindade wäljajagamise lõpulik otsustamine. Esimene auhind, 3000 rubla, sai Popowile, kes 26. aprillil 446 meetri kõrgusele lendas. Teise auhinna, 1125 rubla, sai Moran, 220 meetri kõrgusele tõusmise eest. Winczierstle, kes üle 100 meetri kõrgusele ei tõusnud, anti ainult pool kolmandast auhinnast, 375 rubla. Niisuguse otsusega ei olnud Moran rahul, kes rahwusewahelisele õhusõidu föderatsionile kaebada lubas.

Lõpuliku wäljarehkendamise järele saawad Peterburi õhusõidunädalast osawõtjad järgmiselt auhindasid: Christiens — 10.815 rubla, Popow — 10.800 rubla, Moran — 4850 r. Edmond — 2810 rubla ja Wincziers — 1375 rubla.

Lennumasinad, mis Peterburi õhusõidunädalast osa wõtsiwad, jääwad peaaegu kõik Wenemaale. Farmani biplani (Christiensi oma) ostab sõjaministeerium 35 tuhande franki eest ära. Christiens jätab ühe oma mehanikeri, kes mitu korda iseseiswalt lendas, Peterburisse, ohwitseridele õhulaewa juhtimises õpetust andma. Edmond on ühe ettewõtjaga lepingu teinud, et ta mitmesugustesse Wenemaa ja Siberi linnadesse läheb, õhusõitusid ette wõtma. Moran on ühe oma Bleriot sistemilise monoplani leitnant Benoisile 15.600 rubla eest ära müünud. Teist Bleriot sistemilise monoplani ostmise üle peawad Morantiga mitmed isikud läbirääkimisi, nende seas ka Wene ülesleidja W. W. Tatarinow. Tagasi wäljamaale wiiwad oma lennumasinad Wincziers (monoplan „Antoinette“) ja parunesś de la Roche (Voisent biplan).

* * *

3. mail wõtsiwad Kolomäe ippodromil peaaegu kõik awiatorid uuesti sõidud ette, mis hästi korda läksiwad. Kõige huwitawam oli see, et ka parunesś de la Roche'il lend kaunis hästi õnnestas. Kell kuus päewal tõusis ta Voiseni biplani peal 50 meetrit kõrgele, tegi aerodromi kohal ühe ringi ja lendas siis lennuplitsist wälja; ta wiibis ühtekokku üle wiie minuti õhus. Mahalaskmine ei läinud mitte just kõige paremine, sest et sõitja õigel ajal motori kinni pidada ei suutnud.

Kell wiis tõusis Wincziers monoplani „Antoinette“ peal üles. Ta tegi 60—70 meetri kõrgusel kiiresti ühe ringi, lendas kord ka kangemale ja laskis siis paari minuti õhuswiibimise järele õnnelikult maha.

Pärast kella kuut wõtsiwad awiatorid uuesti sõidud ette. Esimesena lendas Edmond Farmani biplani peal, ta tegi ühe ringi ja laskis siis maha. Edmondi järele lendas Christiens, kes kaks ringi tegi. Kolmandana lendas Maan Bleriot monoplani peal. Ta lendas 90 meetri kõrgusel ja tegi ka kaks ringi. Üleüldse läks Maani lend wäga ilusasti korda, iseäranis mahalaskmine. 60 meetri kõrgusel pani awiator motori seisma ja tuli aeglase lennuga keralikult maha.

Õhtul wõtsiwad Christiens ja Edmond teist korda lühikese lennu ette. Ka Wincziers katsus uuesti õhku tõusta, kuid see ei läinud tal korda.

Nagu „Retsh“ kuuleb, on luba saadud Peterburi õhusõidunädalal weel ühe päewa wõrra pikendada. Selleks on iseäraline programm kokku seatud ja uued auhinnad muretsetud.

Seisukord Mandshurias.

Europamaastane liikumine, mis esite Hunani prowintsis maad wõttis ja siis põhja poole, Hubei prowintsisse kalali laanes, paneb Wenemaad tõsiselt mõtlema, kas ei niisugune liikumine ka Mandshurias wõimalik on. Seda enam, et Wene- ja Hiinamaa endine „sõbralik“ wahekord hämmenenud on, mispeale paljud diplomatilised sekeldused ja läbirääkimised elule on tekkinud. Need läbirääkimised nimelt, näituseks Harbini, Hailari, Mandshuria ja teiste kohtade omawalitsuse õiguste ning teguwusepüüde asjus, on suuresti hiinlaste enesetundmist kaswatanud, seega Wene wõimu suurust alandanud.

Wiimane asjalugu on wäga tähtis, ja niisugusel korral, kui hiinlaste sees liikumine lahti peaseb, wõib wenelaste elu ning seisukord kui ka Ida-Hiina raudtee saatus tõsise hädaohu alla sattuda.

Sõjawäelaste üteluse järele, kes Mandshuria asju põhjalikult tunnewad, on alatise ärewuse põhjuseks Harbinis — meie täieline teadmatus kõige selle kohta, mis üleüldise Ida-Hiina raudtee liinil ja iseäranis Harbini ümbruses sünnis. Tähendatud raudteeliini kui ka Harbini ümbrus on meile sõna tõsises mõttes tundmata, surnud maa. Wene sõjawägi elab seal täielises teadmatuses, teda äritawad ainult ajalehtede sõnumed. Talle on teadmata Hiina sõjawägede arw, seisukord ja seisukoht, ta ei tunne ka kohaliku rahwa tõsist meeleolu.

Harbin wõib ümberpiiramise ajal, kuigi suurte raskustega, Hiina sõjawäele wastu panna, kuid ei ole kahtlust, et linn äkilise pealetungimise korral waenlase kätte langeb, kusjuures linna kaitsewägi ära häwitatakse.

Amuritaguse ringkonna piiriwäe ohwitserid, nimelt need, kes hästi Hiina keelt oskawad ja Hiina olusid tunnewad, tõendawad ühel häälel, et hiinlased salawiha ning põlgtust wenelaste wastu rinnas kannawad. Need ohwitserid, kes Wene-Hiina wahekorda põhjalikult tundma õppida on suutnud, konstateeriwad kõige esite seda fakti, et taewapojad weel Blagoweshtshenski kindrali „kangelastegu“ unustada pole suutnud, mi jugune kindral 1900 aastal ligi 4000 taewapoega Amuri jões ära uputas. Teiseks kaswab Mandshurias, nagu wäga tõsised teated näitawad, tuntawalt rewolutsionline-natsionalistiline propaganda, mis rahwahulkasid uuesti üles äratab, ja suureneb kiiresti igasuguste salaseltside tegewus, kelle eesotsas otsekohesed bokserite järelkinlejad on.

Et wõi Wenemaad ka need tundmused rahustada, mis hiinlastel Mandshuria Wene elanikkude wastu on. Hiinlased salliwad wenelasi ainult niipalju, kui nad wiimaste käest raha saawad, hinges aga põlgawad ja wihkawad nad wenelasi, kuna, nad senini wenelastelt kõige halwemat on tähele pannud, nagu lõpmata joomist, laia eluelamist, seadustest üleastumist, altkäemaksude wõtmist, kroonu raha raiskamist jne.

Ühe sõnaga: Wenemaal ei ole ühtegi kindlustust, et hiinlased, keda Japani eeskuju kihutab ja kes selle järele käiwad, meile niisama äkki, kuid hästi ettewalmistatult kallale ei tungi, kui seda Japan tegi, kes ennast kaheksa aastat meie silmade all ette walmistas. Hiinamaa ettewalmistus on Mandshurias nagu sealse Wene piiriwäe ohwitserid tõendawad, juba kolm aastat täies hoos ja kestab Hiina sõjawäe uuendamise ning piirimaade kolonisterimise lipu all edasi.

Hiinamaa waenulist poliitikat, mis ta wiimase kahe aasta jooksul Wenemaa wastu awaldanud, tähele pannes, peab tahtmata tunnistama, et hiinlased endid sistematikliselt ette walmistawad, Wenemaad Mandshuriast wälja ajama. Ja wõib arwata, et sellekohased sündmused, kui see Hiinamaale kasulik on, äkki peale algawad.

Meil aga oodetakse ja loodetakse — oma wõimu peale, mille olemise üle tõsiselt peab kahtlema.

Peterburist. Wene-Japani selts on Peterburis asutatud. Seltsi sihiks on Wene ja Japani wastastikune tundmaõppimine teaduse, kunsti ja üleüldse kultura alusel. Selle sihi kättesaamiseks astub selts Japani ja teiste maade sellesihiliste organisatsionidega ühendusesse, õpib Japani elutimuusi olewikus ja minewikus igakülgselt tundma, organiseerib ettelugemisi ja kursuseid Japani keele õppimiseks, paneb õperetsisid ja wäljanäitusi toime, asutab museumisid ja raamatukogusid, annab oma häälekandjat wälja jne.

— Ajaleht „Nowaja Rusj“ on rahapuuduse pärast seisma jäänud. Tähendatud leht oli omal ajal hästi lugupeetud tema wäljawalitud sisu poolest. Wiimasel ajal aga hakkas ta, wõib olla, teatud mõjude sunnil mitmesuguste kõmuliste asjadega tegewust tegema, kuna talle ka administratiwsed karistused rahu ei andnud.

Päewauudised.

Kiri majaomanikkudele.

Austatud kaaskodanikud, Tallinna Eesti majaperemehed!

Meiega nurisetakse, et meie tuimalt rahwuslisi asju edendame, nagu Eesti teatri ehituse ja laulupidu asja. Nurisejatel on selleks ka põhjust, iseäranis laulupidu asjas. See ei ole mitte wõimata, et meie, 2500 ehk eestimeelset majaomanikku, umbes 8000 lauljale magamise aset leiame, iseäranis suwisel soojal ajal. Kui palju jätkub sellest lauljate arwust iga maja peale? Umbes 4 inimest. See oleks üleüldiselt ja ühiselt nõnda, aga teiselt ei tule igasse majasse mitte inimesi, sest et mitmed majaomanikud kooride wiisil laulajaid oma majadesse paigutawad. Ja kooride wiisil on ka armjam lauljatel koos olla, et neil siis pidukohale kokkukogudes oma koori otsida ei tarwitse, mis järelküsides pidukorraldajatele suuri raskusi teeks; aga kui koorid wõimata on mahutada, siis on näidatud kombel 3—4 inimesele ometi wõimalik aset anda. Endistel laulupidudel, kui eestlaste ja sakslaste wahekord nii halb ei olnud kui praegu, oli lauljatel korterisi küll küll saada. Nüüd on eestlased üksi oma asjaajajad ja peab nende püha aukohus olema oma laululinnukeid lahkelt wastu wõtta ja näidata, et nad üks liha ja weri on, keda lahutada ei saa. Nende ridade kirjutaja wõtab hädakorral kahele koorile kuni 100 inimesele magamise aset anda. Isegi teada, et wõi nii hulk inimesi sulgpatjasid magamiseks loota, mis ehk siis küll wõimalik oleks, kui kõik majaomanikud asjast kinni haarakkiwad. Üksikute ohwerdamisel peab õlewihk julepadja aset täitma. Wõtame meie aga kõik asjast osa, siis on lauljatel Tallinnas wiibimine tõsine pidupäew ja on neil kodupoole pöörates nende raske õppimise ja reisipalk rõemsas südames ja ilusas mälestuses paigale pandud. Muud palka nad ei taha.

Sellepärast siis — ülesse kui üks mees lauljatele lahkeste korterit andma.

Üks majaperemees.

Walitsus.

Eestimaa kuberneri poolt kubermangu komitee asjas, Japani sõjas langenud isikute laste hoolitsemises.

Aleksejewi peakomitee teatas mulle, et Kõigekõrgemalt poolt 18. märtsil 1909. a. kinnitatud seaduse põhjusel, abiandmise asjas lastele, kelle panemad poliitikaliste sihil toime pandud kuritegude läbi kannatanud, wõiwad lapsed abi saada, kelle wanemad oliwad:

1) riigiteenistuses — kodaniku,— sõja—ehk sõja-mereväe asutustes,—niisama ka isikud, kes walitsuse asutustes wabatahtliselt teeniwad ja seal alamateks teenijateks olijad isikud;

2) kogukondlistes ehk seisuslistes teenistuses isikud, kes seal oliwad kas walimiste tõttu ehk walitsuse nimetusel ehk wabalt teenides;

3) waimuliku — ehk kirikuteenistuses olijad isikud ja igade usutunnistuse waimulikud, kes waimulikkudes asutustes teeniwad;

4) raudteerongides ja aurulaewade peal teenijad, niisama ka need raudteede ja aurulaewade teenijatest, kelledel awaliku korra alalhoidmine ehk waranduse kaitsemine kohustuseks oli;

5) kojamehed, wahid j. m. isikud, kui seatud korra järele nende peale mingisugused poliitilikud kohustused oliwad pandud ja

6) üleüldse kõik isikud, kes surma saiwad ehk töövõimetumaks jäiwad inimeste kinnipüüdmises ehk awalikuks tegemises, kes poliitikalise sihiga kuritegewustes kahtlustatud, ehk poliitikalisi kuritegusi toime paniwad, ehk ka isikud, kes sarnaste kuritegude ärahoidmise ehk awalikuks tegemise tõttu surma saiwad wõi töövõimetumaks jäiwad.

Ülesandeid abiandmise pärast wõib sisse anda kas isiklikult ehk postiteel, kas Eestimaa kubermangu komiteele, kelle hooleks niisugune abiandmine on, (Tallinnas Toompeal, kuberneri kantseleis), ehk ka sellele asutusele, kus kahjusaaja isik teenis, palwdes, et need ülesanded nimetatud kubermangu komiteesse saaks saadetud.

Seda kuulutan üleüldiseks teadaandmiseks.

Tallinnas, 29. apr. 1910. a.

Kirjutas alla: kuberner Korostowets

Õige: sekretar Kolibrin.

Liiwimaal on kümme uut laenu- ja hoiuühisust neil päiwil kinnitatud.

Senati otsus linnawalimiste asjas. Riiast Läti liberdäni käsitööliste ühiselts, laenu- ja hoiukassa walitsus oli walitsewa senatile edasi kaebanud, et nimetatud kassa linna walijate nimekirjast wälja oli jäetud. Senat on kaebtuse tähelepanemata jätnud, sest et linna seaduse § 24. p. 1. põhjal walimise õigus peale isikute weel heategewatel, õpe,— õpetaud ja walitsuse asutustel on, kuna aga eelnimetatud kassa nende asutuste hulka ei käi.

Riigi-immobili maks on 1910. aastaks järgmiselt ära määratud: Liiwimaa kohta 623.000 r. Kuuramaa kohta 139.000 r. ja Eestimaa kohta 101.000 rubla peale.

Kuldauraha on Annapaela otsas, pealkirjaga „ogaruse eest“ annetatud: Rakwere wab. tuletõrjujatest liikmele Alametsale; Hõbe-

Teie ei leia kusagilt paremaid paberossisid NANA kui meie 6 kop. 20 tükki. Ulitus H. Gabai Moskwas.

auraha Stanislausepeela otsas, pealkirjaga „agaruse eest“ on annetatud Rakwere w. t. seltsi liikmetele L. Tombachile ja O. Klisale. Ambla w. tulet. s. liikmetele W. Kowitsile ja H. Jurallikule on pronksist rinnamärk annetatud.

Omawalitsus.

Wiimasel linnawolikogu koosolekul otsuseks tehtud Mayeri aitade ostmise asjus on Saksa poolt linnawolinikud nagu „R. Beob.“ teatab, linnaametile protesti ära saatnud.

Protesti põhjuseid on järgmised:

1. ei ole linnaamet nende aitade sissetuleku ja wäljamineku kohta wolikogule eelarwet ette pannud. Peale selle toob nende aitade ostmine ja igaaastane ülewalpidamine, parandamine, kindlustamine jne. õige suuri kulusid. Aitade sissetulek on õige kahtlane ja ikaldus on wõimalik, et nad midagi sisse ei too. Sellepärast ei wõi nende aitade ostmist linna poolt sugugi mitte tungiwaks tarwituseks arwata, waid seda tuleb linnawalitsuse poolt õigemine õige kahtlaseks spekulatsioniks arwata.

2. on nende aitade ostuhind 300,000 rbl., kuna Tallinna linna rahaline seisukord sugugi ei luba niisugust summat wälja anda, iseäranis, et suur hulk teisi omawalitsusilisi ja üleüldisi tarwitusi ainult just rahapuudusel on pidanud elusse kusjumata jääma. Need rahad, mille abiga linnaamet aitade ostmist soowitas, on linna iseäralised kapitalid, milleist iga ühel isi oma otstarbe on, ja nende kapitalide tarwitamine teisteks otstarbeks on ainult kõige suurema tarwilikkuse korral lubatud. Protesterijad ei wõiwat sellega sugugi leppida, et kõik linna iseäralised kapitalid täiesti ära tarwitatakse; selle läbi wiidawat linna majapidamine tingimata kardetawasse olukorrasse. Näituseks kaotawat kinniwisekapital täiesti oma tähtsuse, kui wäärtusi sisse kinni pandawat, mida ruttu ja igal ajal rahaks ei saawat teha; niisama sündmata olla heategewuste otstarbeteks määratud kapitalide kinnipanek kahtlaste ettewõtete sisse.

Suuremat osa ostusummat taheiawat summadest kokku seada, mida uue,i alles kinnitamata linnalaenu abiga soodetawat saada. Kui laenu ei lubata wõi kui laenusaamise juures raskusi tõusewat, sattuwat linn tingimata wäga raskesse rahaltisikujesse.

Selle kõige peale waadates awaldawad allakirjutajad protesti ja paluwad seda 1. mail peetud koosoleku protokolli juurde lisada.

Alla kirjutanud on: Chr. Wickolz, Edg. Hoeppener, Rich. Grünberg, Ed. Bätge, J. v. Hueck, Inw. Thomson, Chr. Luther ja G. Stude.

Walga linnawolinikkude walimised ei ole, nagu „N. R.“ teatab, weel mitte kinnitatud. Üks kaebtus on küll tagajärjeta jäetud, kuid teine olla alles läbi waatamata.

Pawskes on linnawalimistel Saksa erakond wõitnud.

Tallinna weewärgi ja gaasiwalgustuse kommisjoni liikmed on Helsingist tagasi jõudnud. Neid on seal wäga lahkesti wastu wõetud. Nedel on nende auks Kleippani restoranis pidusöök antud. Tallinlased olla oma külaskäiguga wäga rahul olnud ja olla helsinglasi ka omale wõerasteks palunud. Tallinnasse kawatsetakse elektriwalgustust sisseseada ja praegust gaasiwalgustust tahetawat parandada.

Kohtukoda.

Tallinna ringkonnakohtus oliwad 4. mail muu seas järgmised asjad harutusel.

Weel üks mõisarüüstaja kohtu ees. Nikolai walla liikme Otto Siguri peale oli kaebtus tõstetud, et ta 1905. aasta detsembrikuul Tallinnamaal mõisate rüüstamisest osa wõtnud, kusjuures ta 13. dets. kui Paunküla mõis ära rüüstati ja herrastemaja maha põletati, Julius von Hagemeistrilt ühe põueoda ja neli püssi ära riisunud.

Asja arutamisel selgus, et Sigur walitseja käsu peale rüüstajate küüdimehena Paunkülasse oli saadetud. Nimetatud mõisa rüüstamisest pole ta osa wõtnud.

Ringkonnakohus mõistis Otto Siguri (31 a. w.) priiks.

Hobuse-wargus ja röövimine. 2 nowembril m. a. kell 7 õhtul sõitis talupoeg Juhan Proos linnast koju poole. Temale tuliwad umbes 2 wersta siin pool Kanamäe kõrtsi 3 tundmata meest wastu. Proos wõttis neid peale ja wiis neid kõrtsi, kus üks tundmata temale „wälja tegi“. Peagi istusiwad nad jälle wankrisse ja sõitsiwad Proosi sugulaste juurde, Saku mõisa. Kui Proos umbes ½ tunni pärast mõisa õue peale läks, oli tema reisiseltsiline hobuse ja wankriga minema lihutanud.

Hobusewarast taga ajades tuli temale tee peal (Saku ja Tallinna wahel) Jüri Kirmann wastu, kes seletas, et talle kella 9 ajal õhtul üks tundmata mees hobusega wastu tulnud, pärinud Kirmanilt, kes ta on, kust ta tuleb ja kuhu ta sõidab. Kui Kirmann kostis, et see sugugi tema asi pole, lõi mees talle rusikaga näkku, pani siis Kirmanni wankrilt 2 kimpu oma wankrile ja lihutas minema. Kimpudes oli paar saapaid, üks wasf köögiriist ja weel mõnda muud wäikest asja.

Proos aimas kohe, et see ka tema hobuse waras oli.

Mõni päew hiljem oliwad wargad järeltehtud wõtme abil Rüütli uul. nr. 6 majas elutsewa A. Sporlederi korterisse tunginud ja sealt mitmesuguseid wäikse wäärtusega asju ära wiinud.

Peagi wõeti waras Aleksander Mühlbach kinni. Mühlbachile anti süüks, et ta olla kõik need ülewalnimetatud kolm kuritegu korda saatnud, mis ka tunnistajad tõeks tegiwad.

Ringkonnakohus mõistis Aleksander Mühlbachi (25 a. w.) kellel juba kõik iseäralised õigused ennemalt ära wõetud, neljaks aastaks wangiroodu.

Wargus. Willem Kreutzmanni, kes õigused kaotanud on, ja Tallinna wäikekodaniku Georg Reinwaldti süüdistati selles, et nad 14. dets. m. a. Wiljandi raudtee Tallinna peajaamas jaama-ülema abilise J. L. korteri eeskojast 2 paari galossisid, mis L-e ja tema abikaasa omad oliwad, ära warastasiwad.

Mõlemad kaebtusealused tunnistasiwad endid süüdlasteks, üteldes, et nad joobnud peaga wargile läinud.

Kohus mõistis Kreutzmanni kui ennemalt karistatud isiku 1½ aastaks wangiroodu ja Reinwaldi 6 kuuks wangi.

See aeg, mis nad 16. detsembrist saadik kuni kohtu päewani eeluurimisel kinni on istunud, loetakse nendele määratud trahwiajast maha.

Murdwargus. Karl Krausst, kes juba ennemalt kõik iseäralised õigused kaotanud on, süüdistati selles, et ta 28. nowembril m. a. Suure Laegri uul. nr. 3 Katarina Friedrichsent sahwrist kaks palitut ära warastanud, kusjuures ta sahwri luku ära lõhkunud.

Tallinna maakonna Saue walla liiget Karl Jüri p. Poomi (Boomi) süüdistati warastatud palitute warjamises.

Ringkonnakohus mõistis Karl Krausti (38 a. w.) 1½ aastaks wangiroodu ja Poomi (warguse warjamise eest) 6 kuuks wangi.

Tallinna ringkonna kohtu kriminal jaoskonna wälja sõidu koosistumistel Haapsalus oliwad 28. aprillil muu seas järgmised asjad harutusel.

Pilbikene küla elust. 66-aastase Sutlepa walla talupoja Andrus Klaanbergi peale oli kaebtus tõstetud, et ta wihameeles poisikest August Laanberki awatelenud talupoja Epliku heina kuhja põlema panna, ning poisikene pannudki 10. aug. m. a. Epliku kaks heinakuhja põlema.

Klaanberg salgas oma süüdi ning ütles, et poisikene kandnud Epliku peale wiha ja pannud heina kuhjad põlema, kuna ta nüüd Epliku õpetust mööda süü tema peale ajab.

Kohtus jäi Klaanbergi ja Epliku waheline wihawaen, mis K. kättemaksmisele oleks sundinud — selgitamata, kuna Eplik poisikest Laanberki oli peibnud, mispärast arwata wõib, et wiimane kättemaksmise wihas Epliku kaks heinakuhja põlema pani.

Ringkonnakohus leidis, et Andrus Klaanberg selles kuriteole äsitamises süüta on, ning mõistis ta õigeks.

Wande all antud waletunnistus. Juuli Laasen nõudis Jaan Põldboldult 100 rbl. lapse kaswatamiseks. Põldbolt, kes walla kohtu otsusega rahul ei jäänud, kaebas edasi Haapsalu ülema talurahwa kohtusse, kus see asi 12. jaanuaril harutusele tuli. Anna Adamson oli Põldbolda tunnistajana kohtusse kutsutud, kus see wande all üle kuulates tunnistas, et kui ta 1904. aasta septembrikuul juhtumise kombel metsa läinud, trehwanud ta parajasti peale, kui Juuli L. seal ühe noore mehega — Mihkel M-ga „hea ja kurja tundmise puu wilja maitsenud.“

Et see lugu mitte õige olnud, siis kaebas nõudja L. Adamsoni waletunnistuse pärast ringkonnakohtu kätte.

Kohtus selgus, et Mihkel M. tähendatud ajal s. o. septembrikuul 1904 a. Tallinnas wiibinud ja alles hiljem — oktobrikuu algul 1904. a. läinud Kullamaale tagasi.

Ringkonnakohus leidis Jõgisuu walla liikme Anna Adamsoni (50 a. w.) wande alla antud waletunnistuses süüdlase olewat ja mõistis ta kõige iseäraliste õiguste kaotamisega 1½ aastaks wangi ja peale selle weel kiriklikule noomitusele.

Kool ja kirik.

Esimene eestikeelne wäitekiri Proua Hella Wuolijoki (sünd. Murrik) on „Pstm.“ teatel Helsingi ülikooli walitsuselt luba saanud oma doktori wäitekirja (Eesti waestelaste laulude üle) Eesti keeles sisse anda ja kaitsta. Aastal 1901 jäi niisamasugune palwe weel tähelepanemata.

Aleksander Newski peakirikus ei peeta 2. maist saadik mitte enam jumalateenistust. Kirikut hakatakse parandama. Peakiriku waimulikud peawad nüüd jumalateenistusi iga päew Wladimiri kirikus.

Tallinna tehnikalist raudteekooli on minewal laupäewal, nagu seda Wene leht teatab, teedeministeriumi asemik tõsine riiginõunik W. A. Remolodõshew, koolide inspektor A. M. Wilgelmini seltsi waatamas käinud. Kooli juurde tahetawat paralleelklassid awada, sest et ruum kitsaks kippuwat jääma.

Kunst ja teadus.

Eesti kunstnik Norra näitusel. „Post.“ kirjutatakse Kristianiast:

Siin awati Kristiania suurema kunstikaupluse Blomquisti kewadene kunstinäitus, kus tähtsamate Norra kunstnikkude kõrwal ka noor Eesti kunstnik Konrad Mägi oma tööd wälja on pannud. Herra Mägi on Peterburis ja Parisis õppinud ning wiimased kaks aastat Kristianias asunud. Tema poolt on wälja pandud 22 suuremat ja wäiksemat pilti ja kawandit, mis Norra loodust kujutawad.

Tähtsam Norra päewaleht „Aftenposten“ kirjutab hr. Mägi tööde kohta: „Konrad Mägi on terwe rea piltisid wälja pannud, milles ta neid muljesid awaldab, mis Norra loodus tema peale on awaldanud. Maastikud mõjuwad oma stiliseritud wormis dekoratiwselt, ning wärwid on toredad (pragtfulde), näituseks Maridalen'ist maalitud maastikus oma tint-rohela metsaga ja pihlakapuudega esimesel plaanil.

Seltsid ja ühisused.

Noarootsi põllumeeste selts tahtwat enesele ajalehtede teatel ligemal ajal raamatukogu asutada.

Uued laenu- ja hoiu-ühisused. Nagu „Postimehest“ näha, on Kodawere, Palamuse, Maarja-Magdalena ja Kõpu laenu- ja hoiuühisuse põhjuskirjad Liiwimaa kuberneri poolt kinnitatud.

M. M. Lutheri aktsiaselts on Eesti teatri- ja kontserdimaja osatähtesid 1000 rubla eest omandanud. Kuulu järele olla ka mitmed teised kohalised sakslased osatähtesid ostnud.

Tööstus ja kaubandus.

Talurahwa põllupank kaotab 1. jaan. 1911 õiguse, ise oma arwel mõisaid osta. Sellepärast on ta oma osakondadele juhatused saatnud, et need poo'eli olewate ostmistega ruttakstwad. Kuid nagu „Wal. Teat.“ ühest teatusest näha, et ole mitte wõimata, et seda õigust 1. jaanuaril 1911 weel pikendatakse.

Tallinna sadamas 4. mail. Wäljamaa kaubalaewadest wõtab üks linu, teine linaseemne kookisi peale, kolmas laadib pressüsi, neljas Rotermannile kiwisüsa wälja, wiiendamast weetakse rauda wälja ja wõetakse sinna terawilja sisse. Kuues ja seitsmes toowad Narwast Lutre ja Makarowi wabrikutesse tarbe ja ehituse puid. Weotööd on sadamas woorimeeste üteluste järele wähesed.

Suure kuldauraha õlle laagerraami eest on tünderjepba tööstaa omanik hra J. Pent Tallinnast 24.—26. aprillil s. a. ära peetud Wiljandi käsi ja wabrikutööstuse näitusel saanud.

Segasõnumed.

„Halley“ sabaga täht. Homne päew — 6. mai — mil Halley sabaga täht meie maakerale kõige ligemal seisab — on igal pool jutuaineks.

Sellel päewal on see salajane rändaja, kes iga 75 aasta tagant meid korralikult waatamas käib, jälle meie maakerale kõige ligemal.

Mööda on need ajad, kus sabagatähe ilmumine kõiksugu tulewiku kuulutustega ühendusesse seati, kuna inimesed hirmuga mõne riigi langemist ehk mõne kuninga surma ootasiwad, Ka Brutuse sõbrad Tiisari tapmist kaheldasiwad ehk kuna selle tõttu lahingu wäljal walitsew hirm wõidu nõrgemale andis. — Sus karjasewad sabagatähte nähes hirmunud kodanikud oma jumalate poole ja preestrid katsusiwad wihast taewast ohwritega lepitada.

Suurem jagu wähegi intelligent inimeseid ei näe sabaga tähtedes enam hirmutawaid ettetähendusi, ei näe neis elawaid jumala saadikuid, waid huwitawaid nähtusi, mis kõik teatama kindla korra ja looduse seaduste alla painutatud on.

Huwitawad on need ajaloolised märkused, mis endistel aegadel sabagatähtede ilmumisel tehti ja ka need sündmused, mis siis selle tõttu juhtusiwad.

Homerus nimetas sabagatähti Jupiteri saadikuteks, kes sõjalaiku mere peal ehk suuri maa lahingusid ette tähendama pidiwad.

Peale sabagatähe ilmumise 1528 a. kirjutas Ambroos Pare: „See täht oli nii kole, et lihtrahwa keskel surmani ehmatus walitses, paljud suriwad ära, kuna mitmed raskesti haigeks jäiwad.“

Sabagatähe ilmumise tagajärjel wahetas Karl V. 1556 a. krooni munga rüüdiga.

Niisama jäi 1887 a. tähelepanewlane Ludwig Teboner sabagatähte nähes melanholiliseks ja kannatas selle all kuni surmani. Ta hakkas sabagatähte nähes uskuma, et see talle kannatusi ja raskusi tooma saab.

See nii palju ärewust sünnitaw komeet ei olnud muu keegi, kui sabagatäht „Halley“, kes selle nime Inglis õpetlase Halley järele sai, kes sabalise tähe uue ilmumise 1758 a. ehk 1759 a. algusel ette kuulutas. Õpetlane Halley suri Greenwichis 1742 aastal.

Meie õpetlastel on korda läinud wälja arwata, et tänawu aastane sabagatähe ilmumine on kaksikümnendkaues kord 12-est aastast peale Kristuse sündimist arwates. Üks nendest tähtedest oli 1066 a. aprillikuul näha.

Sel ajal tungisiwad normanlased oma juhataja Wilhelmi eestwõttel inglaste peale, nii et ajaloo kirjutajad üles märkisiwad: „Normanlased, keda sabagatäht juhib, wõidawad Inglismaa ära.“

Kui sabagatäht 1456 a. ilmus, siis piirasiwad parajasti muhameedlased Belgradi linna. Mõlemad sõjawäed oliwad sabagatähte nähes wäga suures ärewuses.

Paawst Kalix III laskis igal pool palwetada ja pani kristlaste waenlasi ühes sabagatähega kiriku wande alla. Tema seadis siis iseäralise palwe kokku, mis praegu katoliku kirikuteenistuses palwe „Angelus“ nime all tuttaw on.

Ilmad on esmaspäewast saadik wilumaks läinud. Puhub jahe põhjatuul.

Raudteedel tahetawat weohinda puhwja siidikauba pealt kõrgendada.

Trükikoja luba. Pärnu linna kodanikule August Kleinile on Liiwi kuberner endist J. Reimanni Pärnus asuwat trükikoda edasi pidada luba andnud.

Pärnu-Tallinna kitsarööpaline raudtee on käesolewa aasta märtsi kuul 108,999 r. 51 kop. sisse toonud, minewal aastal tõi ta nimetatud kuul 117,917 rbl. 79 kop. sisse, nii siis käesolewal aastal nimetatud kuul 8918 r. 28 kop. wähem. Üleüldse on ta käesolewal aastal 1. januarist kuni 1. aprillini 326,633 r. 91 kop. sisse toonud, seega siis 3,408 rbl. 69 k. wähem, kui minewal aastal nimetatud kolme kuu jooksul, kus ta 330,042 rbl. 60 kopikat sisse tõi. „Pet.“

Hirm Halley komeedi eest on Italias Turinis nii suur, et haritud seisustest paljud endile hapniku tagawara muretsesiwad, et sel teel komeedi saba arwatawasti mürgiste gaasidele wastu pidada wõiks. Ajaleht „Gazzetta di Torino“ awaldab „ansonalise“ teadaandmise, et 19. mail (6-dal) midagi halba ei juhtu. Ajaleht, kes juba pooljada aastat kodanikkude usaldust tarwitab, wõib seda kindlasti tõendada. Selle teatele on terwe rida Turini aptekrisi alla kirjutanud.

Wõeraste kohtuasjade ajamine Baltimaa kohtuasutustes. Wõera asjade ipetsial ajamise õiguse eelnõu on riigiwolikogule ära antud. Eelnõule on 58 saadikut, kelle hulgas ka Eesti ja Läti omad on, alla kirjutanud. Sakslased ei wõta eelnõu läbiwiimisest osa.

Arwataw tulekahju. Iseäranis suured, mustad suitsupilwed tõusiwad täna kella 11 ajal wakfalt tagant „pelgulinnast“. Tulekahju ärewuses jooksiwad inimesed ja tuletõrjujad kohale, kuid seal selgus, et suits Kopli uul. ligidolewast raudtee kraawist tõusis, kus halb õli, nafta ja kõiksugu muu „praht“ põles.

x. **Ettewaatust.** Nagu meile räägitakse, käia keegi wiisakas riides noormees linnas kauplustes ringi ja tutwustada ennast mõisawalitsejana.

„Mõisawalitseja“ tellida kauplustest mitmesugust kraami oma herradele ja nõrida omale tellitud kauba eest protsendid ette.

Paar kergeusulist kaupmeesti olla ka lõksu langenud, sest tellitud kauba wastuwõtjat ega arwe maksjat ei ole leitud.

Et kaubatellimiste ja protsentide norimise wigur küllalt tuntud petmise wiis on, nagu rahakoti leidmise wigurgi, siis wõib arwata, et „walitsejal“ õnneks ei lähe suuremat „äri“ teha.

Õnnetused ja kuritööd.

h. **Wargused.** 4. mai õhtul andis Narwast Tallinna sõitnud kodanik Julie Keskküla politseile üle, et ta waksalist ühe hobuse woorimehe nr. 368. Willem Ploomi S. Juhlentheli uulitsale sõitmiseks palganud. Lutre Waeskeskooli uulitsal ei ole aga woorimees naisterahwast enam edasi sõita tahtnud. Naisterahwas oli sunnitud troska pealt maha minema, kuna ta ärewuses oma käekoti 23 rublaga ja taskurätiku troska peale unustanud. Kohe ette wõetud läbi otsimisel leiti waarmehe korterist käsikott ja taskurätik ülesse. Asja uurimine on käisl.

Õõsel wastu 4. mail warastati kalarannas ühe paadi alt Gustaw Kaie purjud ära.

a. **Õnnetus.** Wiru-Jakobist teatatakse meile: 1. mail oli Jakobi kiriku ligidal elutsew M. K. wõõ... majas heinu raiumas. Lange kulma tõrast oli mets, et ... põhjusel, põlema läinud ja mees sisse jäänud, kus ta enamasti ideele on põlenud. Praegu wiib b mees kõbelis, kuhu tohtrit teda iohti lõikama oodetakse.

Riigiwolikogu.

Koosolek 3. mail.

Juhatab Gutschkow.

Wõimed tähtsuseta seaduse eelnõud wõetakse ilma wõitlusteta wastu. Näituseks lubatakse riigi renteist kooliõpetajate palgalisaks 340,000 r. Jaroslawi ühendawate raudteede ehituse kulude seaduse eelnõu, kus üle Wolga jõe sild tuleb ehitada, kinnitatakse. Peale lühikeste wäitluste, kust Beljajew ja teede ministri abi Dumitraschko osa wõtawad, wõetakse üle Newa ehitatawa raudteesilla ehituskulude seaduse eelnõu wastu.

Nimetatud silla läbi tahetakse Soomemaa raudteesid Wenemaa raudteedega ühendada.

Juhataja kohale ilmub würst Wolkonski. Ärteenijate normal puhkeaja seaduse eelnõu üle jätkatakse waielusi.

Preester Juraschkewitsch nõuab uue asju seletades täielist pühapäewa rahu ja nädali pühade pühitsemist. Nõuab weel seda, et ka wõera usulised pühapäewadel ärisid lahti ei wõiks pidada.

Godnew leiab, et kui wõera usuliste pühapäewadel kauplemine keelatud on, et see siis südametunnistuse wabaduse kitsendamine on. Kojamis on juba kaua aega sunduslik korraldus maksmas, et ristiusulised pühapäewadel rahu peawad kuna muhameedlased reedet wõiwad pühitseda.

Kõneleja soowitab wõerausulistele pühapäewadel ja pühadel kauplemise õigust jätta.

Kiiduawalduseid pahemal pool.

Kusnetsow arwab, et just ärteenijate kindlaksmääratud puhkeajast ei lähe, waid uusliise opiumi ojakesest, mida proletariadile wõib anda.

Kõneleja arwab, et proletarlased ise peawad otsustama, missugust nädali päewa nad pühitseda tahawad.

Gulkin seletab, et suurem jagu tööliste kommisjonist, kes käesolewa seaduse projekti läbi waatas, mitte waba töö, waid jõnakuulelike töö apostliks on. Ristiusuliste ärteenijate pühapäewa rahu eest wälja astudes, protesteerib kõneleja wõerausuliste eest, kes oma pühadel kauplema peawad.

Tööstuse ja kaubanduse ministri abi Müller kritiseerib alla, et käesolew seaduse eelnõu, mis wäga mitmesuguste oludega seotud on, olude kohane peab olema, wastasel korral jääb ta paberist seaduseks. Üleüldine pühapäewa rahu on teorias õige ja hea, kuid praktilises Wene elus ei saa teda läbi wiia.

Wäljamaal peale Inglismaa, ei ole pühapäewa rahu seaduses ette kirjutatud, kuid seal on ta heaks kombeks saanud. Üksikute maakondade ja klasside huwide pärast ei tohi üleüldise pühapäewa rahu mõte kannatada.

Ministri abi katsub tõendada, et seadust andwatele kogudele kaubanduse kui ka ärteenijate huwid ühe kallid on. Pühapäewa rahu, kui üleüldine seadus, peab terwel Wenemaal täielikult maksma, kuid kohalisi olusid silmas pidades wõib linna omawalitsustele õigust jätta mitte üle 5. tunni lubada kaubelda.

See on nõiutud ringist wäljapeasemiseks ainukene tee.

Kui küsimust selfiti otsustada, siis kannatawad selle all kristlaste huwid, kes pühapäewal äri kinni panema peawad, kuna mitte kristlased wabalt kaubelda wõiwad.

Ministri abi lõpetab, et ainukeseks wäljapeasemise teeks tööliste kommisjoni üleminekuformel on.

Walitsus on kõikide paranduste wastu, mis käesolewa seaduse projekti juures ettewõtta tahetakse.

Kiiduawaldused paremal pool.

Peale waheaja räägib Jenikler (?), kes omas tunniaja pikkuses kõnes üleüldise pühapäewa rahu mõtet terwitab, kuid seasamas sellest ülekohtust kõneleb, mis käesolewa seaduse eelnõuga mittekristlastele tehtakse, kes pühapäewadel kaubelda ei saa.

Kõneleja toetab muhameedlaste fraktsioni parandust.

Kiiduawaldused pahemal pool.

Ettepanek, 9. ja 10. punkti üle waielusi ära lõpetada, wõetakse wastu.

Linnaasjade kommisjoni aruandja Tomaschewitsch, kes oma kommisjoni parandust toetab, nõuab täielist pühapäewa rahu ja nädali pühade pühitsemist.

Tööliste kommisjoni aruandja parun Krüdener-Struve lükkab kõik 9. ja 10. punkti juurde tehtud parandused tagasi.

Goldarow soowitab rahwa huwisid waimuse õiguse läbiwaatamiseni kohalistele omawalitsuste kätte mitte anda.

Samõslowski teatab parempoolsete nimel, et nad täielise pühapäewa rahu eest saawad hääletama. Kuid sellega ei wõtta nad lepida, kui mittekristlastele õigus jäetakse pühapäewadel kaubelda.

Dõimscha on piiskop Jewlogi paranduse wastu, kes Poolamaal Julianuse kalendri järele pühade pidamist soowitas, sest et seal õigeusulikka elanikka wäga wähe on.

Piiskopi süüdistused, nagu ei lasteks poolakad õige usulistel ärteenijatel oma pühasid pühitseda, on tühja waled.

Suur kära paremal pool ja hüüded õige, õige häbemata poolakas!

Dõimscha—jah, ma olen poolakas ning olen selle peale uhke.

Riigiwolikogus toodagu faktisid ette, aga mitte alatuid süüdistusi!

Aleksejenko teatab rahwuslaste nimel, et nad Purischkewitschi paranduse wastu hääletawad, kes Poolamaal Gregorianuse kalendri järele pühade pidamist soowitas, sest Wenemaal olla õigel usul eesõigus. Kõneleja toetab piiskop Jewlogi süüdistusi.

Nähtawa enamusega wõetakse tööerakondlaste täielise pühapäewa rahu, kahe esimese jõulu ja lihawõtte püha, uue aasta ja talupoegade wabaks laskmise päewa pühitsemise parandus wastu.

Häälte enamusega lükatakse sotsialdemokratide ja tööerakondlaste wastu olekul tööerakonna ettepanek 1. maid pühade sekka arwata, tagasi.

Linna omawalitsuste õigus, sunduslikte wäärustega kauplemist korraldada, lükatakse tagasi. Kadettide ettepanek, muhameedlastele ja juutidele õigust jätta pühapäewa asemel reedet wõi laupäewa pühitseda, lükatakse 184 häälega 101 hääle wastu olekul tagasi.

Purischkewitschi parandus lükatakse nõudmata tagasi.

Piiskop Jewlogi paneb isiklikes seletuses Dõimscha jutugust imeks. Ta katsub tõendada, et Holmimaal 90% elanikkudest õigeusulised on. Suured kiiduawaldused paremal pool. 11. punkt. punkt wõetakse Samõslowski parandusega wastu.

12. punkt wõetakse parun Tiesenhauseni, preester Mischkewitschi, kadettide fraktsioni ja linna asjade kommisjoni parandustega wastu.

Sõrtlanow protesteerib muhameedlaste fraktsioni nime nende poolt tehtud paranduste tagasi lükkamise asjas.

Muhameedlased lähewad saalist wälja. Kära ja hüüded paremal pool.

Järgmine koosolek kolmapäewal.

Telegrammid.

(Peterburi telegrafi agenturilt.)

5. mail

Tokiost. Ametlikkude seletuste peale waatamata seletawad ajalehed, et kuulujuttudel Wene ja Jaapani sõpruse suurenemise kohta, küllalt põhja all olewat.

Wenetsiast. Tarnowskaja protsess. Hommikusel koosolekul kõneles kuulsam Italia kohtukõnemees adwokat Wekkini. Wekkini kaitseb, nagu teada, Tarnowskajat.

Wekkini joonistas pildi Tarnowskaja iseloomust, tõi ta eluloo enne kohtu ette ja lükkas need süüdistused ümber, mis Tarnowskajale ta endine armukene Prilukow ette tõi.

Witebskist. Maakorralduse komitee poolt on igasse Witebski kubermangu kreisi põllutööriistade ladud sisseseatud, kust põllumehed neid tarbe'korral tarwitada saawad.

Agronomid sõidawad ümber ja annawad juhatust.

Tõtshewkast. Wolotshkis põles kaheklassiline ministeriumi kool maani maha.

Tiflisist. Ametnik Tarunow, kes ajalehes „Golos Kawkasa“ wale faktisid ette tunes, kohalisi gümnasiumi direktorit ja kooliõpetajaid süüdistas, on kohtu poolt 2 kuuks wangi mõistetud.

Peterburist. Kohtupalati prokurõri edasikaebtuse põhjal otsustas walitsew senat Moskwa kohtupalati otsust L. Tolstoi raamatu „Wenemaa rewolutsiooni tähendusest“ kohta muuta, s. o. tähendatud raamat ärahäwitada.

— Kaubanduse minister jõudis Moskwast Peterburi tagasi.

— Peale riigiwolikogu nõupidamise normal puhkeaja üle, otsustati õhtukubermangudesse semstwode sisseseadmise küsimus harutamiseks ülestähendada.

— Ministrite nõukogu kiitis heaks niisuguse seaduse projekti sisse andmisi riigiwolikogusse, kus raudteede peal postiwedajatele postiametnikkudele korteri raha nõutatakse.

— Siseministe asjade minister on katoliku kirikuwalitsuse ülematele ringkirja saatnud, kus seletatakse, et hiljuti paawsti poolt antud uus abielu õiguste kohta käiw käsukiri „Ne temere“ niipalju tarwitatud wõib saada, kui palju ta Wene riigi kodanliste seadustega ühte käib.

Berlinist. Keiser Wilhelm sõitis eila õhta Londonisse.

Kalugast. I suurtükiwäe polgu komander alampolkownik Podgoretski tapeti oma maja balkoni peale ära.

Wastutaw toimetaja wäljaandja M. Antje

„Lootus“.

Pühapäewal, 9. mail 1910.

Esimene suur aiapidu.

— Eeskawa: —

Konzert Omski polgu orkestri poolt. Naljalaulud. Ilulugemine. Dialog, nekrut tunni peal. Näitemäng: Kaswataja Flachsmann! Otto Ernsti naljamäng kolmes järgus.

Lõpuks tants. Konfetti, elawad lilled ja Amori post.

Piletite hinnad: I pl. 50 kop., II pl. 35 kop., aiapl. 25 kop. Tantsuks meester. 40 kop. naister. 25 kop.

Hakatus kell 3 p. l., lõpp kell 12 öösel.

Wihmane ilm pidu ei takista. **Pidutoimekond.**

Pühapäewal, 9. mail 1910. a. ‡ **Näituse platsil,** waksali juures.

Suur rahwapidu

Eestimaa tiisikusehaigete warjupaiga heaks.

Mitmesugused lõbustused suurtele ja wäikestele.

Kell 1: Segakoori laulud hr. Topmanni juhatusel. Lastekoor. Tantsupidu. Puhwet ilma alkoholita.

Kell 4: Dr. Rosenthali kõne „Kopsude tiisikuse“ üle.

Pidu ajal mängib Dwinski polgu muusikakoor hr. Grimmeri juh.

Hakatus kell 12 päewal.

Lasternete ja teiste kasulikkude asjade odaw ja pime wäljamüük. Peaietähed täiskaswanutele 20 k.; lapsed täiskaswanute seltsis prii.

Rohket osawõtmist palub

Eestimaa tiisikuse wastu wõitlemise selts.

Toompea-Waestekooli uul. nr. 5, krt. 1 (Kork'i maja).

Kõne

Wõime meie Jumalat uskuda?

Kõne põhi: Prohwet Daniel ja Johannese ilmutamine. Hakatus keskuädala õhtul punkt kell 8. Sissepääs prii. Jutlustaja H. Hintz. Saksamaalt

Eestimaa Põllutöö Seltsi poolt toimepandaw

põllutöö wäljanäitus

Tallinnas 22.—25. juunikuu-päewani 1910.

Põllutöö wäljanäituse eeskawa:

1. Loomade waatus (hobused, sarwloomad, lambad, sead, linnud, koerad).
2. Masinad ja riistad põllutöö- ja selle kõrwal-tööstuse jaoks.
3. Põllutöö-wiljaseemned.
4. Maapidamise tööstusesaadused ja kõrwaltööstus.
5. Põllu majanduslised ehitused.
6. Kunstlised wäetuseained.
7. Jõu toiduained.
8. Mesilaste pidamise saadused ja riistad.

Seisuraha on hobuste pealt 1 rbl. ja sarwlooma pealt 50 kop. maksta.

Teatusi põllutöö wäljanäituse jaoks wõtab kuni 1. juunini Eestimaa Põllutöö-Seltsi sekretär, hr. E. von Bodisco (Tallinnas, Rüütlikogu majas) wastu.

Eeskawad ja teatuselehed saadetakse soowi peale maksuta kätte. Wäljanäituse komitee on kõikidele wallawalitsustele eeskawad kätte saatnud ja wallawalitsusi palunud osawõtjatele seletusi anda. **Wäljanäituse komitee.**

Tiiskuse haiguse wastu ‡ **wõitlemise selts Eestimaal.**

Hoolekandmise koht

(Wiru uul. nr 23, Polikliinikus) maksuta järelwaatamine ja nõu andmine kopsuhaigetele.

Wastuwõtmise tunnid: kuni 1 juunini, niisama kui siiamaale igal laupäewal kell 6—8 õhtul. **1. juunist kuni 1. septembrini** igal kesknädalal kella 6—8 õhtul.

1. septembrist peale igal kesknädalal ja laupäewal kell 6—8 õhtul

Tänu! tänu! tänu!

ütleb igaüks kes allpool nimetatud asjade kogu, mis 18 tükist kasulisest asjast koos on, enne kuulmata odawa hinnaga omale tellib: ainult 4 rbl. 85 kop. (15 rbl. asemel)

1) Tore, lahtine meester. taskuuur, eht m. staal Inglise teras st, wäga tugewa ehitusega, anker (mitte tsilinder) käik kiwide peal, tugewate wedrudega tolmukaitse klaasiga ja minuti peal järel proowitud õige käik.

2) Tore, eht nikkli, pikk ehk rippuw kett. 3) Sellesamast metallist brelok. 4) Kaitseriist uuri warguse wastu. 5) Eht kullast pr 56 sõrmus (w. pilti) kunstlikult järeltehtud brillandiga. 6) Patenteritud Amerika ilma kahjuta habemenuga „Solingen“ (w. pilti) millega igaüks ka pimedas wõib omal habet ajada. 7) Nikkel kauss. 8) Nikkel pinsel. 9) Naha rahakott 6 jahtiga (kulla jaoks ise jahtel) eht pehmest wäljamaa nahast, mehanilise luku ja talarahtliga. stempli jaoks. 10) Kautšukist stempel tellija nime, isa ja perekonna nimega. 11) Padel stempli wärwi. 12) Uudis! patenteritud kodune trükikoda ligi 200 trükitähte, nummert ja kirjamärki marki nimekaartide, blankettide: kuwääride ja muude trükkimiseks. 13) Tähtede tangid. 14) Kudumise kast. 15) Trüki-wärwi padi. 16—18) Tore toalett kott kenadihiguru nahast ühendatud klaasist peegli ja harjaga. hambaharja tõmmaoe puhastamise riistad.

See kõik 15 rubla asemel ainult 4 rbl. 85 kop. Naister. lahtine uur 17 kaaslaadetusega 5 rbl. 85 kop. Meeste ehk naister. kinnine taskuuur (tsilinder) 17 kaaslaadetusega 5 rbl. 85 kop.

Saadetakse wälja ilma ettemaksuta, ja järelmaksuga kohe kui tellimine kätte jõuab, kõige käigu eest wastutus 6 a. peale. Saatmine 50 kop., Siberisse ja Kesk-Aasiasse 90 kop. Adress:

Базаръ Новостей,“ Варшава Граничная 5—156, М. Ко. В. 33389.

P. S. Palume waldaja teist et meie hea kauba wälja saadame, mille eest ka hulga tänuawaldusi kirjastu saame. Kirjad Wene ehk Saksa keeles.

Suures wäljawalikus

wärskeid ja wastupidawaid

jalgrataste gummistid,

üksikult ja hulgawiisi soowitab kõige odawamalt rataste ja rattajagude kauplus ja töötuba.

Adress: **„Automobil“ Suurel Tartu maanteel nr. 1.**

IX Tallinna maawalitsuse pea-

koosolek

peetakse 7. mail 1910 a. kell 8 õhtul **„Walwaja“ seltsi ruumides,** Wäikesel Pärnu maant. nr. 81.

Hambaarst **J. M. Marsowski**

hambakliinik,

Harju uul nr. 26, Gurkini majas. **Ilma walute** wäljatõmbamine, parandamine ja plombeerimine uuema moe järele. **Paremad kunstlised hambad kautšukis 1 rbl.** Kõik tööd teen ise.

Ämmaemand J. Kalle

S. Tartu maant. nr. 35, krt. 9, Seegi wastas. **Abitarwitajatele** asjatundlik abiandmine. Linna waeste täätm. t. homm. l. 8—9. Oiendus: Olin 6 aastat maakihelkonnas ametis.

Elan nüüd

Suurel Tartu maant. Langebergi majas nr. 4. Wõtan kõiksugu haigeid, iseäranis naha- ja suguosahaigeid (süfilis) wastu kella 9—11 e. l. kella 2—3 ja 7—9 p. lõunat

Dr. J. Israelson

Wõtan haigeid wastu,

iseäranis silma, naha, suguosa ja kõnemise haigusteid.

Kõnetunnid kella 10—11 e. l. ja 5—6 p. l. Harju uul. nr. 34.

469 **Dr. med. O. Wallop.**

Wõtan naha- ja suguhaigeid wastu. Kõnetunnid igapäew kella 9—11 e. l. 4—5 p. l. ja 8—½9 õhtul, wälja arwatud pühapäewad ja laupäewaõhtud. **Harju uul. nr. 46,** Smirnowi majas, sissekäik Rüütli uulitsalt.

Dr. K. Lüüs.

M. J. Kõrts,

Liiwalaia uul. nr. 9. krt. 2.

palwekirjasid

ja kõiksugu kirjatöösid kohalikkude keelte peal; nii kui ostu ja müüma-kontrahtisid. korraldab paranduse ja abielulahutamise asju jne. annab nõu ja juhatust kõigis kohtuasjus. Toimetab linna majade ja talukohtade müümist. Töö on asjatundlik ja korralik. hinnad odawad.

P. Kalm

teeb **palwekirjasid** hästi ja odawalt. Suurel Roosikrantsi uul. nr. 6, krt. 4 hoowi sees. Olel karts. 1063

Palwekirjasi

kirjutatakse asjatundlikult: **A. Leithammeli kirjatööde kontoris,** Kullassepa uul. nr. 6. **Eestimaal** toimetatakse ka majade, kruntide ja talukohtade müümist ja ostmist, kui ka raha laenust nende peale. 2466

Saksakeele tundisid

antakse lastele odawa maksu eest wäljamaa kõige uuema methode järele. Ühe aastaga wõib Saksakeele hea õppimiega ära õppida. Ules andmist wõetakse wastu Uuel uul nr. 30, krt. 1, kella 11—12 e. l. ning 7—8 õhtul.

Oksjon.

laupäew 8 s. k. p. kell 12. l. oksjonimajas Rüütli uulitsal nr. 26 on awalik oksjon. müügile tulewad muu seas: pesu, wihma ja päewawarjud klawerid, peeraam karlid ja palju muud asju jne. 2802

Otsin korterit

kaasüürilisena; soowitaw wanaldase naisterahwa juurde ehk wähemasse perekonda. Teatada **M. Antje** trükikotta tähe „**M.**“ all.

Wiisakad meesterahwad wõiwad

kortlit

ja kostti saada. Kana uul nr 5 k. 6

Müün auruweski,

patent Sitladski kiwidega, üsna odawalt.

Ст. Вайвара, Сыв-Зан ж. дор.

A. Libese.

Pood

wähese laubaga ära anda Girgensoni uul nr. 27. 2464.

Pood

on ilma laubata ära anda M-Lmi uul. nr 4. 2488

Ministeriumi kooli

ehitus

saab **wälja pakutud** 10 mail s. a. kell 1 lõuna Haku wallamajas.

Walla walitsus.

Majad,

krundid ja **talukohad** on heade tingimistega müüa **A. Leithammeli** kirjatööde kuntoris, **Tallinnas, Kullassepa uul. nr. 6**

Kõik

kes eesolewal kewadel tahawad kunstsõnnikuid osta, lugegu enne, et ennast kahju eest hoida, tegeliku põllumehe, wõtjawalitseja J. Brandi trükitud **„Põllurammu õpetus“** l. l. **Maksab ainult 30 kop. Saada** ta **kt raamatu müükalt. Suurel** **ha** ja **müüb Ploompuu Tallinnas.** 15

Kooliõpetaja walimine.

Haljala kihelkonna „Idawere“ wallakooli peale.

Walimised Kelipühi wiimsel pühal kell 12 lõuna. Raha palk kokkuleppimise järele. Kandidatidele palutakse ilmuda need kel sellekstunnistused. Soowitaw, kes ka muusiklugewad.

Saue wallamajas,

wolikogu ees on 11 mail 1910 a kell 1 p. l. Jägalmäe 2 klassilise ministeriumi kooli peale

koolijuhataja ja kooliõpetaja

walimine. Kandidatisi palutakse kõigepäält ajas wolikog ette ilmuda.

Wallawanem **Reintham.**

Kirjutaja **Premet.**

Pruudi kaasawarasi igas hinnas

soowitab **Ed. Böckler** Pikal uul. nr. 37. 1087

Hobuse-waraste

wastu kõige paremaks kaitseabinõuks on **elektrikell.** Panen elektrikellasid 5 rubla eest üles, sõidan kuni 50 wersta peale Tallinna ümbruskonda wälja, oma kulu peal. Kui ühes külas 5—6 kella panna on, siis weel odawam. Adress: Antje trükikotta, Müüriwahe uul. J. Loorberg ehk Telefoni kaudu mis maaga ühenduses nr. 545.

Gummirehwid

ja

rattabandashisid

soowitab

Joh. M. Kruus

Suure Karja uul nr. 6. 7067

Kõige parem abinõu mustade ja kõrwiliste

jalanõude puhastamiseks

ja wastupidawamaks tegemiseks.

Kuld laulatuse-sõrmuseid,

kuld ja hõbe meeste ja naisterahwa uurisid ja kettisid, kuld medaljonisid, karloristisid, kuld- ja hõbebrossisid, slipsinõelasid, manschettnööpisid, kõrwarõngid, peale selle weel hõbe thee- ja söömalusikaid, paberossikarpe, theeklaasisid, naisterahwa portmonesid ja kõiksugu hõbeasju müüb wäljamüügi hinnaga.

001 **M. Reismann'i** uurikauplus

Nigulise uul nr 5 apteegi wastas

1. s. willaseid lõimi ja lõnga Inglis 1.10 kop. uael. Gobelin 1.40 kop. uael. Proowid hinnata.

Ed Böcklerid, Pikal uul. nr. 37. 906

E. Silbergi puusärgiäri

Suurel Karja uul. nr. 18, Tallinnas, Telef. 580.

soowitab

puusärkisid

kõige lihtsamast kuni kõige toredamani. Metallpärgasid, pargade karbisid, surnukuubesid, tingi sukki, surnupesu.

Kõiksugu puusärgiehteid,

narmaid, topusid, puusärgi tikkwisid ja jalgu jne. 2335

Laulupidule tulijatele tähelepanemiseks!

Ilusad pildid

ja

suurendused walmistatakse Teile ruttu

päewapildniku

A. Minnal'i

juur s.

Tallinnas Nigulise uul. nr. 14. Hinnad alg mas: 12 wisit pilti — 3 rbl., 12 kab netpilti — 6 rbl.

Juurus wõtab **‚Wirulase‘ ja Oiguse‘,** peale tellimist wastu

hr. **Joh. Gerber.**

Saada igast apteekist ja wärwikauplusest.

Müügikoht ja pealadu **Eestimaa** jaoks on **A. Wiedneri** rohu- ja wärwikauplus. **Wiru uul. nr. 16, Tallinnas.** 158

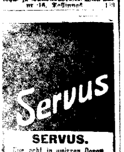

Ehituse materjali,

nii kui:

katusepappi, 2303

katusepiekti,

lakkiõrwa,

seinapappi,

naelu,

lukkusid,

hingesid,

krihwisid,

pliitasid,

aknaklaasi,

ahjuehituse materjali j. t. m.

soowitab kõige odawamalt

Joh.-s M. Kruus.

Suurel Karja uul. nr. 6.

Jakobi kiriku juures wõtab **‚Wirulase‘ ja ‚Oiguse‘** peale tellimist wastu köstri maja pidaja hr. **J. Karja.**

Sealtsamast saab 2 korda nädalas ilmuwat **„Wirulast“** ja **„Oigust“ ilma postirahata.**

Welises wõtab **„Wirulase“ ja „Oiguse“** peale tellimist wastu 901

hra **J. Limberg.**

Laitses wõtab **‚Wirulase‘ ja ‚Oiguse‘** peale tellimist ja kuulutust wastu

kohaomanik hra Gefria.

Lihulas wõtab **„Wirulase“ ja „Oiguse“** peale tellimist wastu.

J. Wanatani raamatukaupl.

Wäike-Maarjas wõtab **„Wirulase“ ja „Oiguse“** tellimist wastu

hra **W. Lurich.**

Raha- ja paberitehinnad.

Tallinnas 5. mail 1910.

	Panka müüb:	Pangast ostes:
4% riigirent	91	— 92.
5% I wõidulaen 1864	458	— 459
5% II „ 1866	344	— 348
5% mõisnikk. wõidul	320	— 3?6
5% riigilaen 1905.	103 ½	— 101½
5% riigilaen 1906.	103 ¼	— 104¼
4% Eest. mõisn. kredi t. pab. wäik.	86 ½	— 88
4% Eest. mõisn. p. t. suured	85	— 86½
5% E. mõisn. pantkir.	96 ½	— 98
4½% tähtajal. rahapaberid	99½	— 100½
4% Tallinna linna laenu paberid.	87½	— 89
5% Tall. immob. p. pantkirjad, wäik.	97½	— 99
5% Tall. immob p. pantk. suured.	96½	— 98
4½% Pe erb. Tuula põllup. p. t. weik.	90	— 91½
4½% „ suured.	89	— 90
4½% Harkowi põllup. pan t. wäikseb	90	— 91
4½% „ suured.	89 ½	— 91
4½% Doni põllup. pantk. wäiksed	89	— 90½
4½% „	89½	— 90½
Londonis 10 naelst.	94 r. 90 k.	
Berlinis 100 marka.	46 r. 26 k.	
Parisis 100 franki	37 r. 60 k.	

„Balti“

ajawilja seemnete kauplus

soowitab kaupmeestele ja kõigile seemnetarwitajatele heste idanewaid: **ajawilja, lille, heina, loomatoidu seemneid** ja

seemne sibulaid

Kaupmeestele kõrges protsendis.

Kapitalist

J. Wenter.

Tallinnas Uuel turul nr. 96

Telefon 529.

Rahwa-Lõbuleht 1905

toredad aastakäigud on weel saada.

Sisuks: põnewad romanid, toredad uudisjutud, 500 pilti, hulk teadust. rohkeste sepa ja teist. nalja, koorilaulusid jne **Kõige parem raamat rahwa lugejatele.** Aastakäigu hind posti**ga** koates 1 rbl 75 kop., ise ära wiies 1 rbl 25 kop.

Tellimise adress. r. Ревель, Suurel Kreawere uul. nr. 1 **P. Grünfeldt.**

Wõib ka „Wirulase“ toimetusest tellida.

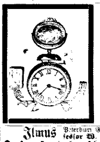

Joseph Goldmann'i kaubamaja.

Warschawis Новолипье 14.

Saadab wälja järelmaksuga ja ilma ettemaksuta hea poleerimata ... **Uus'seeramiega** dratusekell **„Reform“** lükiri, kusjuures ja h a peeg iga mee.dume toale wäga tarwiline ja kauline ehe.

Hind ainult 3 rbl. 65 kop **Saatmise** kulud posti tariif. järele. **Patenteritud** nr. 1640 all.

Nõudke Singeri õmblusmasinate, jalgrataste ja gramofonide hinnate nimekirjasid. П. Б. В 13756 681

Ilmus Peterburi Eesti Üliõpilaste Seltsi toim. nr. 5. **Professor W. Schimkewitsch.**

Inimese tulewik loodusetead. walguses.

Piltidega. Hind 25 kop. Pealadu: Tallinnas — Buschi, Tartus „Postimehe“ ja Peterburis — „Walgus“ raamatukauplustes. 2461

Kõige täielikum seemneteladu

— — **Tallinnas.** — —

Riia kunstiaedniku Karl Heinrich Wagneri

aiawilja seemnete-äri.

Wäikemüüjatele protsendid!

Abikauplus Tallinnas, Uuel turul nr. 52, ja endises turu walitsuse majas nr. 27.

Soowitab kõige paremaid ja hästi idanewaid **Liiwimaa ristikheina ja timuti** kui ka **aiawilja lille, rohu ja loomatoidu**

seemneid.

Kirjalikud tellimised täidetakse ruttu ja korralikult.

Uued **hinnakirjad** saadetakse soowijatele **hinnata.**

Iseäranis kaupmeestele kõige paremat sorti sibulaseemet.

Austades **Riia aiawilja seemnetekauplus**

— — — **Tallinnas.** — — —

Tähtjas kaupmeestele!

Ainuke kauplus Tallinnas,

kus kõik maalolewates kauplustes tarwitawad kaubad saadawal on, on

W. I. Gorbatshewi äri,

Promenadi ääres, wastu Uut turu nr. 15,

alati rikkalik tagawara

kõiksugu kolonial-, tubaka-, naha-, riide- ja pudukaupadest.

Ainult wärske kaup ja wõimalikult odawad hinnad.

Meesterahwa ja naisterahwa willased, puuwillased ja linased riidekaubad.

Kangalõimed,

willased, linased ja Soome puuwillased.

Palun adressi dieti tähele panna, ega teiste sellesnimelistega mitte ära wahetada.

W. J. Gorbatshew,

Promenadi u. nr. 15, wastu Uut turu.

Ilmus trükist ja igast paremast raamatukauplusest saada:

Eesti-Saksa sõnaraamat.

20.000 enamtarwitatawat kirjakeele sõna. **Hind 1 rbl. 75 kop.**

Saksa keele õpetus

iseõppijatele ja koolidele. **Hind 75 kop.**

Tellimise adress: Ревель, Каменная ул. 22, М. Hermann.

Trükitud M. Mathe trükikojal, Tallinnas.